

İskəndər Etibar

GƏNC AİLƏ ÜÇÜN YADDAŞ

BAKI-2009

**İskəndər Etibar “Gənc ailə üçün yaddaş”
Bakı,”MBM”, 2009, 76 səh.**

ISBN 978-9952-29-041-8

**©İ Etibar
”MBM” 2009**

GİRİŞ

Əlbəttə, söhbət açdığımız mövzu cild-cild kitablara sığmaz. Biz isə bu ümmandan bir neçə damla götürdük. O damlaları ki, hər gün üzləşirik, bəzən laqeyd münasibət bəsləyirik və ağrılarını çəkirik. Bu mövzuya müasir gənc ailələrin böyük ehtiyacı var. Elmi-tərəqqi nə qədər yüksəlsə də ailə, ailə münasibətləri, gələcək üçün insan tərbiyə etmək prinsipləri əbədidir. Bu sahədə tərəqqiyə uyğun dəyişikliklər zahiridir.

Məzmun əsasən min illərdən bəri davam edən məzmundur. Əxlaq qaydalarını gözləmək, səadətlə, fərəhlə, zövqlə yaşamaq, başlıcası, gələcək üçün Yer üzünün əşrəfi İnsan böyütmək. Elə insan ki, o, sənin həyata keçirə bilmədiklərini etsin, vətənə, dünyaya, bəşərə fayda versin, insanlığı bir addım irəli aparsın. Nadanlara görə, həyat insana əyləncə üçün, aqillərə görə, həyat ağıllı, müdrik yaşamaq, həyatı rəvnəqləndirmək, ona fayda vermək üçün verilir. Həyat qanunları, yəni ilk növbədə, əxlaq normaları ilə yaşayanlar yaşlandıqca müdrikləşir. Ailə üzvləri, qohumlar, qonşular onu ağsaqqal kimi qəbul edirlər. Onunla məsləhətləşirlər, onun məsləhəti ilə dava yatır, küsülülər barışır, düşmənçilik itir. Yüngül, əxlaqsız həyat tərzini keçirənlər qocaldıqca uşaqlaşır, meymunlaşır və onu hər yerdə lağa qoyurlar. Belə adamlar özləri də özlərindən iyrenməli olurlar, yəni əxlaqsızlıqlarının acı-ağrılarını yaşayırlar.

Kişi saqqal ağartdı,
Çağırırsınlar - ağsaqqal!
Ağlını dayaz görüb
Çağırdılar - Ağ çaqqal!

SEVGİ

Sevgi,
Yermi, göymü darda idi,
Sən gəldin.
Harda idin, hardan gəldin?!
Külək kimi, Tanrı kimi
Görünmürsən, varsan.
Oğru deyilsən, doğrusan,
Gəlişin, gedişin gizlidi.
Yer, göy səni
Milyon ilmi, bir günümü gözlədi?..
Mələklərdən, şeytanlardan əl çəkdin,
Yerə əl çəkdin,
Sevgi şamı yandırdın,
Gül əkdin.
Torpaq vüqarsız idi,
Dağ cücərdib vüqar verdin.
Çınarladın, palıdladın torpağı;
Çəmən-çəmən süfrələdin,
Ürək sıxdın,
Ağaclar yarpaqladı,
Çiçəklər güldü. Yanar şamların ürəyindən,
Axşamların kürəyindən
Keçib gəlmisən. Harda, harda,
Bəlkə elə Şamaxı dağlarında
Dirilik suyu içib gəlmisən?!

Cənnətdən qovulmuş,
Pərişan, yorğun,
Burnu ovulmuş
İnsan qəlbinə düşdün, rişələndin,
Çat verdi insan ürəyi,
Yaladın və sağaltdın çatları.
Böyüdü, böyüdü insan ürəyi,

Doydura bilmədin, çatmadın,
Hələ də təşnədi insan sənə.

Hardan gəlib, hara gedirsən?
Ürək var ki,
ağ gəlib, qara gedirsən.
Ürək də var,
qara soyunub, ağ geyirsən.
Bəlkə şeytan dərisisən
Ürəyimizə geyinib
dəli oluruq,
Gülməli oluruq.
Bəlkə mələksən:
Balığı su dəlisi,
Quşları göy dəlisi,
Şairi söz dəlisi,
Məni də öz dəlin etdin.

Bütün yaratdıqlarını qocaltdın,
Yerdən ölməzliyədək
Xaqani, Nəsimi, Sabir ucaltdın.

Sevgi,
Yermi, göymü darda idi,
Sən gəldin.
Harda idin, hardan gəldin?!

AİLƏ NƏDİR?

Evlənənlərin 80-85 faizi bilmir ki, o, nə üçün evlənir. Bu, təkcə sevgi və məhəbbətin hökmüdülmü? Yox. Bu, həm də təbiətin hökmüdür.

Bugünkü ailə bəşəriyyətin inkişafında çox kəşmekeşli yollar keçib. İbtidai insanlar həyatda dəstə-dəstə yaşasalar da, ailə təsəvvüründən uzaq olublar. F.Engels bu sahəni daha dəqiq və səmərəli araşdıraraq ailə tarixinin müəyyən mərhələsini - "Ana dövrü" adlandırıb. Bu dövrdə ana kiminlə istəyib, kişi hansı qadınla istəyib intim əlaqədə olub. Doğulan uşağın atası kim idi, bu, heç kimə məlum deyildi.

Ana uşağı böyüdür və sonra da mal-qara kimi onu özündən uzaqlaşdırırdı. Hər gün həyətdə gördüyümüz itlər və pişiklər kimi. Amma bu heyvanlar ailə prinsipindən uzaq olsalar da bala məhəbbəti necə də güclüdür (məyyəyən mərhələdə). Pişik və ya it balasını istədiyindən yeyir - deyib atalar. Əslində, bu hal pişik və itlərdə vitamin çatışmamazlığından baş verir. Görünür, həmin misal - cəmiyyətdə vitamin anlayışı, orqanizmada maddələr mübadiləsi elmindən qabaq yaranıb.

Cəmiyyətin bizdən əvvəlki uzaq illərində ailə başçısı kişi ölərdisə, qadını da mütləq öldürüb o kişi ilə bir yerdə dəfn edərdilər. İslam dininə kimi ərəblər doğulan qızı diri-diri basdırırdılar. Göründüyü kimi, bugünkü ailə formalaşana kimi nəsillər nələr çəkmişlər.

Qəribə budur ki, ailə psixologiyası təbiətin bəzi heyvan və quşlarında instinkt olaraq olub və var. Bilmək olmur ki, bu necə yaranıb. Məsələn, qu quşlarının ailə prinsipi daha ibrətamizdir. Bu ailə başçılarından biri öldümü, digəri də özünü öldürür. Heç də uzağa getməyə, hər gün gözümüzün qabağında civildəşən sərçələr ailə prinsipi ilə yaşamırlarmı? Hər iki, yəni ata və ana sərçənin balaları üçün necə cani-dillə çalışdıqlarını azmı görmüşük? Quşların əksəriyyətində demək olar ki, bu hal var. Gəlin görək insandan fərqi nədir? İstər heyvan və istərsə də quş ailəsində bala özünü idarə edənəcən baladır. İnsanlarda olduğu kimi balanın (övladın) boya-başa çatması, təhsili, evlənməsi, nəvə, nəticə, kötükçə və sair prinsipi, qayğısı yoxdur. Canavar və şirlər də ailəcanlıdırlar. Məsələn, canavar ailəsində ailə başçısından biri öldümü, digəri bütün canavarlardan ayrılıb tənha yaşayır. O, təkrarən ailə qurmur. Belə canavarlara - yalquzaq deyirlər.

Bəs bu gün və çox əvvəllərdən ailə nə üçündür? Ailə bəşəriyyətin nizamlanması, insan cəmiyyətində əxlaqın yaranması, formalaşması, insanın ailə başçıları tərəfindən cəmiyyət üçün tərbiyə olunması, insan nəslinin beləcə nəsildən-nəslə tərəqqi etməsinə, bəşəriyyətin məyyəyən nizam-intizam qaydalarında inkişafını təmin etmək üçündür. İnsanı yaradan Tanrı onun çox fəsadlar törətdiyini, heyvandan daha pis yırtıcılıq etdiyini, bir-birlərinə qarşı amansızlıqlarını görüb Yer övladlarından peyğəmbərlər (elçilər) seçdi və onlara Tövhid (ilk İslam), Tövrat, İncil və nəhayət, bunların cəmi və təkmili Qurani-Kərimi göndərdi. Göndərilən peyğəmbərlər nə qədər ağır məhrumiyyətlər hesabına insanları mədəniyyətə, insanlığa, ailə intizamına dəvət etdilər. Hər peyğəmbərlə insan insanlığa, yəni Allah çağırışına bir neçə addım yaxınlaşdı.

K.Marks "Din bəşəriyyətin tiryəkidir" demişdir. Görünür, o, bu məsələdə nəyəsə uyub. Çünki bu böyük dahi dinin bəşəriyyətin

inkişafında, formalaşmasında əvəzsiz, sahilsiz xidmətini görməmiş olmazdı. Bir var din elmi, bir də var fanatizm və xurafat. Fanatizm aqlın müəyyən məsələyə həddindən artıq bağlanıb insanın şüursuz hərəkəti, xurafat isə din elmindən xəbərsiz və nəfisi ağılından güclü insanların cəmiyyətdə din adından uydurduğu və kütlənin xamlığından istifadə edib bu uydurduqları hesabına öz "böyüklüyünü" qoruyub saxlaması və varlanmasıdır. Din elmi ruhi elmdir, Bu, nə fizika, nə kimya, nə də riyaziyyat deyil ki, onun əməliyyatını və nəticəsini əyani şəkildə göstərəsən. Din insanın ruhunda, qəlbində, qanında cəryan edən bir elmdir. Bu, ilk növbədə şüuraltı prosesdə gözəgörünməz Tanrı ilə ünsiyyət elmidir. Bu elm hər insanla ünsiyyət bağlaya bilmir. Bu elm o insanlara çatır, o insanlar onu dərk edir ki, doğulduğu gündən qəlbi, vicdanı, ruhu pak olur. Nəfis üçün yox, ətrafı üçün, bəşər üçün, dünya üçün yaşayır. Həmişə kiməsə fayda verməyə çalışır. K.Marks böyük dahi olsa da, bu deyilən hiss və duyğulardan məhrum olduğu üçün dini və onun mahiyyətini dərk edə bilməmişdir. Uzun əsrlər boyu və bu gün də "Qurani-Kərim"i əzbər bilmək və ya hər hansı dinin elm mərkəzində, məscidlərdə böyük vəzifə sahibi olmaq, din elminə yiyələnmək deyil, əgər o şəxsin qəlbi, ruhu (xüsusən də namaz anlarında) Allahla ünsiyyətdə deyilsə.

Qızlar və oğlanlar

Az və çoxluğundan asılı olmayaraq narkotik maddə qəbul edən oğlanla ailə qurmayın. Bu, göz görə-görə özünü oda atmaqdır. Çünki, bu cür oğlanlar tezliklə kişilikdən qalırlar. Beyin pozğunluğu o dərəcəyə çatır ki, o, ailə qədri bilmir. Qadınını bir qram narkotikə qurban verir. Doğrudan uşaqlar zehni cəhətdən zəif olurlar. Hansı ana istəməz ki, övladı şəxsiyyət olsun? Narkomandan doğulan uşaq ləyaqətsiz olur və həyatın dibində yaşamağa adət edir. Zibillik eşələyir. Heç bir qız düşünməsin ki, sevdiyi narkoman düzələcək. Belə kişilərin faciəsinə 2-3 ay və çoxu bir il dözülür. Sonra mütləq

ailə faciəsi ilə nəticələnir.

Hər cür alkoqol və o cümlədən spirtli içkilər, əsasən ziyandır. Alkoqolların yox, spirtli içkilərin az miqdarda olsa qəbulu az da olsa faydalıdır. Ona qurşanmaq hər şəxs, ailə və nəsilartırma faciədir. İnsanı digər canlılardan fərqləndirən ondakı ağıldır. Doğrudanmı, insan ona zərərli olan bu və ya digər nəyəsə nəinki həvəs göstərir, hətta ona aludə də olur. Doğrudanmı, bir dəfə sərxoş olub ətrafdakılara, ailəsinə əziyyət verən, narahat edən insan xəcalət çəkmir və bu halı bir də, hətta ömürlük təkrar edir?! Beləsindən soruşuram: - Onda şüurla sənə şüursuz heyvan arasında fərq nədir?

Gənc ailə, evinizə nəinki spirtli içki, onun boş şüşəsini belə buraxmayın. Bu, hər birinizin aqlını əlindən alır, Sizi ailə və onun gələcəyi haqda da ətraflı düşünməyə qoymur. Uşaqlarınızda bu faciəyə nifrət yox, məhəbbət oyadır. Nəticədə gələcək ata, bəzən ana da bu bəlaya düşər olur. Bundan təkcə bir ailə ziyan çəksə, fərd yaradır. Bu düşməndən vətənimiz, millətimiz ziyan çəkir. Axı, hər övlad vətənin birinci dərəcəli sərvətidir. Bəlkə bu gün alkoqola uyan övlad gələcəyin Xaqanisi, Nizamisi, Nəsimisi, Nəsrəddin Tusisi, Füzulisi, Sabiri, Üzeyir Hacıbəyovu, Qara Qarayevdir. Nə üçün gələcəyin bu dahilərini öz laqeyidliyimizlə itirməliyik?! Bu vətənə, millətə, bəşərə xəyanət deyilmi?!

Bu fikirlər papirosa və papiros çəkənlərə də aiddir. Doğrudanmı, düşüncəsinə, sağlamlığına damla-damla zəhər tökən bu ilanı gənclik qürurla əlində gəzdirir, damağında tutur? Bu, iradəsizlik, özünə öz quluna çevirmək deyilmi? Papiros çəkən təkcə özünü yox, həmin anda onun tüstüsü ilə ailə üzvlərini, daha dəhşətli budur ki, körpə uşaqları zəhərləyir. Gələcək nəslin də orqanizmasında bu zəhərə həvəs aşılayır.

Şərabın (hər cür spirtli içkini) meydana gəlməsi və zərəri idə bağlı bir el hikmətini bu kitabda da xatırlatmaq istəyirəm.

Bir kişini kasıblıq yaman sıxırdı. Bu bələdan qurtarmaq üçün el ağsaqqalına müraciət edir. O da ona tənək (meynə) əkməyi məsləhət bilir. Kəndli həyatında tənək əkir. Bir il gözləyir. Görür ki, bir şey alınmır. Gəlir ağsaqqalın yanına və giley-güzar edir. Ağsaqqal ona deyir ki, get bir bülbül tap, kəs başını, tök tənəyin dibinə. Kəndli dərhal deyilənə əməl edir. İkinci il də görür ki, tənək uzanır, yarpaqlayır, məhsul görünür. O yenə də

ağsaqqala üz tutur. Ağsaqqal deyir ki, bir meymun tap, kəs başını, qanını tək tənəyin dibinə. Kəndli bunu da edir. Üçüncü il kəndli görür ki, tənək yenə də elə boy atır. Yenə də ağsaqqala üz tutur. O deyir: «Bir donuz kəs və tək qanını tənəyin dibinə». Kəndli bunu da edir. Dördüncü il görür ki, tənəkdə salxım-salxım bar aşıb-daşır. Nə edəcəyini bilmir. Gəlir ağsaqqalın yanına. O, ona deyir: «O salxımları yığ bir taxta çənə, ağzını bağla, qoy zirzəmiyə. Kəndli belə də edir. 7-8 aydan sonra görür ki, bu məhsul suya dönüb. Başına döyə-döyə gəlir ağsaqqalın yanına. Ağsaqqal deyir, get onu qoy bazara cam-cam sat. Kəndli bunu da edir və çoxlu pul qazanır, həm də heyrlənir. Yenə də gəlir ağsaqqalın yanına və deyir: - Kişi, çox sağ ol, yaxşı pul qazandım. Amma bu nədəndir ki, bir cam içənlər oxuyur, iki cam içənlər şitləşir, üç cam içənlər bataqlıqda eşələnir?!

Ağsaqqal deyir: - Birinci cam, tənəyin dibinə tökdüyün bülbül qanıdır. Odur ki, adamlara xoş əhval-ruhiyyə verir və onlar oxuyur. İkinci cam, tənəyə içirtiyin meymun qanıdır. Odur ki, insanlar meymun kimi oyunbazlıq edir. Üçüncü qan tənəyin kökünə tökdüyün donuzun qanıdır. Odur ki, insanlar donuz kimi bataqlıqda eşələnir.

Əziz övladlar, gələcəyimiz və sizin də gələcəyi meymun olmaqdan, donuz olmaqdan qoruyun.

AİLƏDƏ ÜÇ AMİL

Ailənin iç qırılmaz və həm də çox kövrək bağları var. Bunlardan biri və başlıcası məhəbbətdir. İkincisi, inamdır. Üçüncüsü, sədaqət, yəni dözümlü, etibardır. Bu bağlardan biri qırılıanda ailə bir gözünü itirir.

İkincini itirəndə, ailə ikinci gözünü itirir. Üçüncünü itirəndə zəlzələ baş verir, ev hər iki tərəfin başına uçar. Tərəflər zəlil olur. Uşaq varsa, onlar ağıldan, mədəniyyətdən, insanlıqdan kasıb olur. Odur ki, bəy və gəlinə bu mühüm bağların qorunmasını tapşırıram.

Ailənin dirəyi əxlaqdır. Hansı ailədə əxlaq yoxdursa, o ailə yox, xarabaxana, dəlixanadır. Əgər əxlaq yoxsa və ailədə hər şey varsa, ailə başçısı uzunqulaqdır.

Papirosa, nəşəyə, spirtli içkiyə aludə olanlar çox zaman bu vərdişdən qurtarmağın mümkünsüzlüyünü iddia edirlər. Bunlar

bəhanədir. Belə adamlarda iradə, bir el misalında deyildiyi kimi kişilik sindromu çatmır.

Bir şah torpaq yeməyə aludə olmuşdu. Ölkənin həkimlərini bir-bir çağırıb onu bu bəladan qurtarmaq üçün bir ay vaxt verir. Bu müddət ərzində nəticə alınmayıb və həkimin boynunu vurdurur. Beləliklə ölkədə həkim qalmır. Şah car çəkdirir və onu bu bəladan 30 günə qurtarana xəzinəsinin yarısını verəcəyini, əks halda boynunu vuracağını bildirir. Bu sözləri eşidən dilənçi fikirləşir: -«Gedim mən də özümü sınaım. Tutar, adam kimi yaşayaram. Tutmaz, belə yaşamaqdan ölüm yaxşıdır». Dilənçi gəlir şahın sarayına və şahı sağaltmaq istədiyini bildirir. Şah şərtini bir daha elan edir. Dilənçi deyir: - Şah sağ olsun, de görüm kişisən, yoxsa qadın?

Şah qəzəblənir və deyir: «Bu nə cəsərətdir, görmürsən kişiyəm?» Dilənçi deyir - kişisən, bir dəfə de ki, torpaq yeməyəcəm, yemə də. Nə düşmüşsən xalqın canına?

Şah sarsılır, bir az keçir həyacanla vəzir və vəkilə deyir: Afərin, məni istəyən bu kişini mükafatlandırın, açın xəzinəni ondan ötər...

GƏNC AİLƏ NƏDİR

Toy məhəbbətin zirvəsi kuliminasiya nöqtəsidir. Bu zirvəni qoruyun, sizi sürüşdürməsin.

Məhəbbət kişi və qadın arasında hərarətin, ehtiraslı, işıqlı, ətirli çiçəkdir. Kişi bu çiçəyin kökü, qadın gövdəsi və yarpaqları, uşaq isə qönçələnən və paradaqlanan gülüdür. Hər ikisinin qeyrəti, həvəsi, sədaqəti bu çiçəyi əbədi, solmaz, ölməz edə bilər. Kök saralsa, gövdə, gövdə, yarpaqlar saralsa, kök yoxdur. Deməli, çiçək də olmayacaq. İlk ünsiyyətdən yaranan qönçələnən çiçək paradaqlanmayacaq. Paradaqlansa da cəmiyyət üçün milli ünsürə çevriləcək. Ataya, anaya lənət qazanacaq.

Bəy bir mühitdə, gəlin isə başqa bir mühitdə tərbiyə almış, bir-birlərindən çox fərqli daxili aləmi olan şəxslər, xasiyyətlər, düşüncələr, həyata fərqli baxışı olan insanlardılar.

Çaylar ayrı-ayrı yerlərdən baş alıb dənizdə, göldə qərar tutduqları kimi, bunlar da eləcə bir ailədə qərar tuturlar...

Fikir vermisinizmi? Əgər görməmişsinizsə, gedin, Kürün

Xəzərə (başqa yerlərdə başqa çayların dənizə) töküldüyü yeri seyr edin. Nəhəng dənizə tökülən Kürün suyu hələ bir qədər "Mən! Mən!" deyir. Yəni Xəzərdə, öz ahəngini, rəngini saxlayır, sonra bu çaylar ailəsinə qarışır və "Mən! Mən!" deyə bilmir. Eləcə də Kürün Arazla qovuşduğu yerdə olun, (başqa qovuşan çaylar kimi), görəcəksiniz ki, bu çaylar bir-birinə dərhal qarışmırlar. Uzun müddət yanaşı axırlar. Nəhayət, dil tapıb ikisi bir çay olur. Gənclər də "Mən! Mən!" söhbəti edir. Nəhayət, bu iddialı Mənlər barişır və vahid ailə xarakteri formalaşır. Bu ikilik aylarında vahid xarakter formalaşmayan ailələr həmişə axsayır, büdrəyir və dağılır. Əldən dağılan bir ovuc düyü kimi, su kimi. Gəl indi onu bir yerə yığ və ya qabına qaytar.

Gənc ailə başçısı, qayınana və ya qayınatalar bu formalaşma mərhələsində diqqətli, səbrli olmalıdırlar. Səbr! Səbr! Səbr! "Zərrəcə eşqi olanın, dəryaca səbri gərək" - deyiblər.

Bəzən gənc ailələrdə qayınana-gəlin, oğul-ana-ata münaqişələri həyatın gedişini, dərkinə, zəruriliyini, qanunauyğunluğunu dərk edə bilməməkdən irəli gəlir. Oğul nə qədər ki, subaydır, öz mehrini ataya, əsasən də anaya salır. Hər səhər ana onu «qadan alım» deyə-deyə yola salır və axşam evə gələn oğul ana ilə qucaqlaşır, övlad eşqi ilə öpür də. Oğul evləndən sonra onu ata və anadan çox ailəsi, həyat yoldaşı cəlb edir. Oğul evə gələndə daha anaya yox, sevgilisinə meyl edir. Ana əvvəlki oğul nəvazişini görmür və bundan darılır, öz-özünə hey pıçıldayır: «bu da oğul. Yad qızı doğmadan əziz olub. Heyf «oğul» deyib əzizlədiyim o günlərdən». Ocağımın başında özümə düşmən böyütmüşəm. Hamısı gəlindəndir. Evimə gəlin yox, düşmən gətirmişəm» - deyir.

Bu pıçıltılar ana qəlbində tədricən qaynayıb daxili üsyana, narazılığa çevrilir.

Bu fikirlərlə yaşayan qayınanalar bilməlidirlər ki, xırdalıq, həyatın qanunauyğunluğuna baş əyə bilməmək kimi qüsurdan əmələ gəlir. Məgər bu indiki ana gənc ailə illərində atasını, anasını gənc ərindən daha çox sevirdi?

Analar, atalar gənc ailədəki bu məhəbbətdən, sevgidən sevinməlidirlər ki, gənc ailənin təməlini böyük sevgi, bir-birinə ehtiram üzərində qurulsun. Qayınata da, qayınana da həyatın qaçılmaz qanunları qarşıdadırlar. Onlar illər keçdikcə dərk etməlidirlər ki, oğul, qız məhəbbəti tədricən azalmalıdır və onlar

bunu təbii qanun kimi qəbul etməlidirlər. Çünki yeni ailədə məhəbbət formalaşır, oğul, qız sevgisi yaranır. Çiçək tumurcuğu, meyvə çiçəyi inkar etdirir. Həyatın bu qaçılmaz fəlsəfəsini qəbul edənlər, ailədə sevgi qazanır və rahat qocalıq yaşayırlar. Qəbul edin, yoxsa...

Ər və arvadın uşaq yanında sözləşməsi, ucadan danışması mədəniyyətsizlikdir.

Bu, uşağın tərbiyəsini pozur və gələcəkdə belə uşaqlar ata və ana, gəlin ərlə, bəy gəlinlə dik-dik dikkildəşəcək. Ailə bazar olacaq. Ruzu-bərəkət evlərdən gen düşəcək. Çünki ailədəki əsəbi şərait tərəflərin normal düşünməsinə, nə etmək lazımdır müəyyənləşdirməyə imkan vermir.

YALAN FACİƏDİR

Ailədə bir-birinizə yalan deməyin. Evdə yalana qapı açıldımı, onu kimsə qova, çıxarda bilməyib və bilməcəyək. Ailə başçılarından biri bir yalan dedimi, ikincisini, üçüncüsünü və minincisini deməyə məcbur olur. Beləliklə, ailə uçuruma yuvarlanır. Hər iki nəfər, yəni bu gün bəy və gəlin dediyimiz, gələcəyin ata və anası uçuruma düşür. Bu uçurumdan heç kim sağ çıxmır. Bu, fiziki yox, mənəvi ölümdür. Belələri diridir, toyda, yasda iştirak edir, əvvəlki canlı adamlar kimi yox, kölgə kimi. Bu, həyat deyil, faciə, tonqalda diri ikən yanmaqdır. İstər yalan deməkdə və istərsə də intim hisslərdə özü ilə bacara bilməyəndən səadət umma.

Cəmiyyətdə azlıq təşkil etsə də, ehtirasını cilovlaya bilməyən, onun əsirinə çevrilən qadın da, kişi də var. Belələri əxlaqsızlıq, onun yayılması üçün meydan açır, şərait yaradırlar. Buna o dərəcədə aludə olurlar ki, özlərini xeyirxah kimi, Allahın yaxşı bəndəsi kimi görürlər. Bu işdə qeyri-adi heç nə görmürlər, əxlaqlı qadınları avam, geri qalmış bilirlər.

Bilin, Allah belələrini bağışlamır və bu yola ilk addımını atanı xəyanətinə görə əxlaqsız, düşük, mənəviyyatsız, zövqsüz, heyvani həyatla cəzalandırır, o dünyasını bu dünyasından da dəhşətli cəhənnəmə çevirir. İnanın buna. Özünüzü Allah cəzasından qoruyun.

Bir nəfərin dedikləri: - Arvadım ilk andan hər gün 7 dəfə ünsiyyətdə olmağı tələb etdi. Ona nə qədər anladım ki, həyatda nəinki belə kişi, heyvan da yoxdur. Bu haqda kitablardan

nümunələr oxudum, onun iştirakı ilə yaşlı insanlarla söhbət apardım, həkimlərə müraciət etdim. Onu heç nə inandırmadı və o, hər gün 7 dəfə eşqi ilə – məni təmin etmirsən, mən də özümü təmin edəcəm – deyib pis yola qurşandı. Onu yoldan qaytara bilmədim, öldürə və tezliklə boşaya da bilmirdim. O isə özünü doğrultmaq üçün mənim haqqımda qohumlarım arasında pis fikirlər yayırdı. Mən artıq əzablar pəncəsində əzilirdim. Həyatdan bezmişdim. Nəhayət, onu öldürmək üçün yollar arayırdım. Fəqət, necə öldürüm ki, cinayət örtülü qalsın? O, 7-ci mərtəbəsində yaşadığımız binanın pəncərəsindən əl çəkmir, gəlib-gedən kişilərə qaş-göz edir, əxlaqsızlığa dəvət edirdi. Bundan istifadə etmək qərarına gəldim. Bu məqsədlə bir cüt fəhlə əlcəyi aldım ki, bu qadın pəncərədən həyətə boylananda əlcəkləri geyinib onun qıçlarından qaldırım həyətə atım və özünün yıxıldığını bildirim. Əlcəkləri geyindim, əməliyyata başlamaq üçün ona yanaşanda qeybdən səs gəldi: «bu, sənlik deyil». Dəhşətə gəldim. Keçib yan otaqdakı yatağa uzandım. Yenə də qeybdən səs gəldi: «Darıxma. Biz onu it ölüsü kimi zibilliyə atacağıq». Məni heyrət bürüdü. «Necə yəni it ölüsü kimi zibilliyə atacağıq?» Bu insandı və öləndə hamı kimi qəbiristanlıqda basdırılacaq.

Bu söhbətdən bir ay keçdi. O, xəstələndi. Yataqda ağrıdan elə çıxırırdı ki... Nəhayət, «Allah varsa və pis yol onun xoşuna gəlmirsə, qoymasın bu pis yola düşüm! Bu yol xeyirxahlıqdır ki, Allah yol verir», - deyən bu qadın öldü. Qəbiristanlıqda yer götürüldü. Adi qaydada dəfn əməliyyatı keçirildi. İlk günlər gəlib-gedənə başım qarışdığından, ancaq yeddisi günü gördüm ki, qəbiristanlığın bu hissəsində çoxlu şüşə qırığı var və həqiqətən də burada xeyli yer o biri sahələrdən fərqlidir. Qəbiristanlıq işçilərindən soruşdum: «Bura nə üçün belədir?» Dedilər ki, «bura şəhərin zibilxanası idi, traktorla kürüyüb qəbiristanlığa qatdıq». Bu an məni bir dəli hönkürtü tutdu. Qəbir üstünə, yəni yeddiyə gələnələr elə bildilər ki, «arvadı»ma görə ağlayıram. Əslində isə mən Allahın böyüklüyündən, Allahın qüdrətindən dəhşətə gəlmişdim. Dəfnin 15-16-cı günü «arvadım» yuxuma gəldi. O, çox pis, cındır paltarda, saçları pırtlaşıq vəziyyətdə idi. Başını qaldırıb üzümə baxa bilmirdi. Mənim ona laqeydliyimi görüb o gedən oldu. Bir daha yuxuma gəlməyə belə cəsaret etmədi.

Şəhvət düşkünü gəlindən elə 2-ci, 3-cü gün ayrılmaq

məsləhətdir. Çünki, belələri düzəlmir.

Mümkün qədər evdə qalıb qarımış qızdansa, əri ölmüş, bu və ya digər səbəbdən dul qadınla evlənmək daha yaxşıdır. Qarımış qızlarda intim hisslər romantikləşə və şəhvət düşkünü ola bilər. Bu da mütləq deyil. İnsan xarakteri insanların sayı qədərdir. Eynilik azlıq təşkil edir.

Gənc kişi və qadın, Allahdan qorxun. O, hər şeyi görür və nə vaxtsa, hansı yollasa öz cəzasını verir. Allah insana uzun, 100-300 il ömür verib. Biz pisliliklərimizlə, naqisliyimizlə ömrümüzü qısaltırıq. Həm özümüz, həm də bizi əhatə edənlər bunun baidir.

ƏRƏ HÖRMƏT

Gəlin, ilk gündən ərinin və öz qohumlarının, qonşularının yanında ərini ucaltmağa çalış. Onun şərəf və ləyaqətini qoru, ərindən yüksək, yaxşı, hünərli adam tanıma. Bütün bunlar səni həm ailədə, həm də eldə sevdilər. Ərindən heç kimə zərrə qədər də gileylənmə. Nəinki özgülərə, hətta anana, atana, bacı və qardaşına da. Bu zaman ərin gözdən düşər və onlar ərinə qarşı laqeyd olar, etinasız yanaşarlar. Bu da səni incidir. Bir vaxtdan sonra ərin nə qədər yaxşı olsa da, gözündən düşər və ailədə hörmətsizlik hökm sürər. Belə ailədə böyüyən uşaq az hallarda müdrik şəxsiyyət ola bilər. Axı, sən övladı hanballıq üçün yox, vətənə, millətə, bəşərə layiqli insan olmaq üçün, adı ilə, işi ilə öyünmək üçün böyüdürsən. «Nə tökərsən aşına, o da çıxar qaşığına» hikmətini unutma. Ailə mühiti yaxşı, səviyyəli, müdrik olduqca, övlad da yaxşı olur. Ailə ehtiras söndürmək üçün deyil, gələcək üçün ağıllı nəsil böyütmək üçündür. Uşağın yanında sözləşməyin. O sizdən ancaq və ancaq bir-birinizə ehtiram, məhəbbət görsün ki, o da ailəsində elə olsun. Uşağı çörək qazanmaq üçün yox, xeyirxah işlər görmək, elmə yiyələnmək, Allahı görür deyə, yalan deməmək ruhunda böyüdün. Çörəyi qazanmırlar, Allah yetirir.

Bir daha deyirəm, - ərindən heç kimə şikayət etmə. Hər dərini onunla həll et. Onsuz da şikayətini heç kim yox, ikilikdə ərinlə həll edə bilərsən. Bu sizdə mehribanlıq, qarşılıqlı hörmət hisslərini aşılayar və xoşbəxt, hamının qibtə edəcəyi ailəniz olar.

İlk gündən belə deyin:

Günümüz çiçək kimi
Açıldımı, soldumu,
Aramızda yaxşı, pis
Olmadımı, oldumu?
İkimiz bilək.

Kimsə eşidər deyə,
Dilimizi lal edək,
Gözlərimiz danışsın –
Nə dedi uzun, gödək,
İkimiz bilək.

- Ay canım, səndə mənə,
- Ay gülüm, məndə sənə
Ürək açıqdı, bağlı,
Bu sirlə ucalığı
İkimiz bilək.

Neynirik bülbül ötsün, -
Gözlərimiz oxuyur.
Neylirəm çiçəkləri,
Əlin ətir qoxuyur;
İkimiz bilək.

Sus, danışma, söz yanar,
Dörd yanımız odlanar.
Adımız – od – adlanar.
Sus, sus, nə var ürəkdə,
İkimiz bilək.

Gənc ailə bilməlidir ki, ailə ömrü bir neçə mərhələdən ibarətdir. Birinci, bal kimi sevgi, məhəbbət, ehtiraslı (qaydasında) aylar, illər, gəzmək, özünü təsdiqləmək, ailə təməlini bərkətmək, tərbiyəli, layiqli uşaq böyütmək.

İkinci, gəlin köçürmək, oğul evləndirmək, ehtirasların solmağa üz tutduğu, bacı və qardaş duyğularının uzaqlaşdığı dövrdür.

Üçüncü mərhələdə nə qədər oğul, qız, nəvə-nəticə əhatəsində olsalar da, qadın üçün kişidən, kişi üçün qadından başqa heç nə qalmır. Onlar bir-birlərinə dost, arxa, dayaq kimi baxır, təklük kimi

canavarın vahiməsindən qorxurlar.

GÖZƏLLİKDƏN ZÖVQ ALIN

Gözəllik böyük loğmandır, dərmandır, ruhi qidadır. Gözəlliyi duyan, onu qiymətləndirən insanlar sağlam olur. Nə üçün? Gözəlliyi duyan, ondan zövq alan insanın damarları genişlənir. Nəticədə qan yaxşı dövr edir. Damarlardakı kirəcləri çaydakı sel çör-çöpü yuyub aparən kimi, qan seli də damarları təmizləyir. Gözəlliyi duyan adamda sevinc yaranır və bütün hüceyrələr oyanır, yaxşı qidalanır və fərəhdən fəallaşır. Tromp deyilən xəstəlik insanı tapa bilmir. Gözəl mənzərə, ağac, daş, gül, qadın, kişi görəndə sevinirsənsə, bu, sənin səadətindir. Əgər 20-25 yaşlı oğlan gözəl qadın, gül, daş, qaya, ağac görəndə çiçəkləmirsə, o, 80 yaşlı qocadır. 80 yaşlı qoca bu zövqü ala bilirsə, o, 20-25 yaşlı cavandır.

Ruh ölmür deyirlər. 20-25 yaşlı insan gözəlliyə biganədirsə, onun ruhu ya yoxdur, ya da doğulan kimi ölüb. Gözəllik ehtiras üçün deyil, zövq üçündür. Gözəlliyə meydan oxuyan gülü dərmək (öldürmək) zövq yox, ehtirasdır. Belə gülü elə kolun üstündəcə baxıb zövq almaq insanlıqdır. Quzuya baxıb «nə gözəl quzudur!» demək zövqdür. «Nə yeməli quzudur!» demək qarın ehtirasıdır. Bu halda insan az ömürlü olur. Özünü zövqlə idarə edin. Çox yemədən, qarınqulu olmaqdan qaçın. Bəzi kişilər qarın şişirtməklə fəxr edirlər. Bu, zövqsüzlükdür. Hamilə qadın kimi yerimək, çətin nəfəs almaq, tez yorulmaq, çətin ayaqda qaçıb canını qurtarmaqdan mərhum olmaqdır. Çox yeməyə vərdiş edən insanlarda beyin yaxşı işləmir. Çünki orqanizm qanı birinci növbədə mədəyə düşən qidanı həzm etməyə yönəlir və beyin yaxşı qidalana bilmir. İnsan, sən şüurlu varlıqsan. Nə üçün özünü qida tuluğuna çevirirsən?

Dünyadan, həyatdan, ən çirkindən belə zövq almağı bacar. Çünki, ən çirkində belə nəsə bir gözəllik var. Bu gözəlliyi görə bilsən, hər şey gözəl görünəcək. Bir gün iylənmiş it ölüsünün yanından keçəndə hamı burnunu tutur. Bir müdrik bu iylənmiş it leşinə baxanda deyir: «Nə gözəl dişləri var». Bu zaman o, hamı kimi burnunu tutmamışdı. Çünki, o, bu çirkinlikdəki gözəlliyə aludə olmuşdu. Həyatda ən böyük xilaskar sevgidir. Odur ki, hə şeyi sevin! Sevin! Sevin! Sevin ki, həyatda xoşbəxt ola bilərsiniz.

XEYİR İŞDƏ XƏSİSLİK, KƏLƏK BƏLA GƏTİRƏR

1970-ci il mayın 29-da İsmayılı rayonundakı Burovdal kəndinə aparılan nişana bir qohum məni də dəvət etmişdi. Həmin gün mən Bakıdan tezdən çıxıb deyilən vaxtda bəygildə oldum. Bəyin ata və anası digər qohumları ilə görüşdükdən sonra maşına əyləşdik. Dağ yolları ilə yaylaqları adlayıb axşama yaxın Burovdal kəndinə çatdıq. Qız toyu idi. Camaat çalib-oyunaydı. Bizi gətirən maşından cehizlik çamadanlar düşürüldü. Mən toydan daha çox heyranlıqla kəndin mənzərələrini seyr edirdim. Bir az keçmiş elə bil toya su ələndi. Mən heç nə dərk edə bilmədim. Düşündüm ki, yəqin kəndin adəti belədir. Axşamdan keçmişdi. Süfrə açdılar. Qablarda, əsasən sulufu düydən hədik kimi nəşə bişirmişdilər və onu süfrələdilər. Qızın atası kinayə ilə "kim nə gətirib, onu da yeyəcək", - dedi. Evdə narahatlıq hökm sürürdü. Nə üçün? Bilmirdim. Yatdıq. Səhər oyananda qızın atası məni yan otağa apardı. Otağın divarı boyunca 12 çamadan düzülmüşdü. Qızın iri gövdəli, kobud bədənli atası çamadanları bir-bir açır və əsəbi şəkildə: "Bu boş çamadanlar mənim nəyimə gərəkdir, məni ələ salmısınız?" - deyirdi. Sonuncu kiçik çamadan kağızla üç gözə bölünmüş və bir gözə bir kiloqrama yaxın taxta peçeniya, birinə o qədər noğul, birinə də həmmən miqdarda məktəbli konfeti qoyulmuşdu. Onu da deyim ki, evlənənlər xalaoğlu xalaqızıdırlar. Oğlan atası kənd camaatının gözündən pərdə asmaq üçün 12 boş çamadan göndərib. Adamlar desin ki, filankəs 12 çamadan cehiz göndərib.

Sən demə, qızın atası elə bilib ki, bu işdə ağsaqqallığı mən etmişəm. Ona görə də məni yaxalayıb və mənimlə haqq-hesab aparır. Düzü, çamadanların boşluğu məni də hədsiz dərəcədə sarsıtmışdı. Nə edəcəyimi, nə deyəcəyimi bilmirdim. Bu ara bəyin və gəlinin dayısı içəri girdi və gəlinin atasına müraciətlə məni göstərərək dedi: "Bu kişinin heç nədən xəbəri yoxdur. O, maşından düşüb, maşına minib və sizə gəlmişik". Qız atası duruxdu. Mənə üz tutub utancaq halda "məni bağışla" - deyib otaqdan çıxdı. O, tez qoyun kəsdirib, kabab bişirtdirib geniş süfrə açdı. Heç nədən xəbəri olmayanlar nuşcanlıqla yeyir, içir, mən isə içimi yeyirdim. Nəhayət, yola düşməli olduq. Geri, yəni Şamaxıya qayıdanlar artıq "QAZ-69" markalı maşının arxa oturacağında yerbəyer olmuşdular. Sürücünün yanındakı yeri mənim üçün

saxlamışdılar. Mən pərt və əsəbi sarsıntı içində maşına minmək istərkən qeybdən bir cüt əl məni itələyir və maşına minməyə qoymurdu. Vəziyyət o qədər gərgin və çıxılmaz idi ki, buna əhəmiyyət vermədim. Kənddən 1,5-2 km aralanmışdıq, kiçik aşırım vardı, sürücü heç nədən maşını saxladı. Bir maşın yerləşən bu yolun sağ meşəli dağ, solu uçurum idi. Səhərki məclisdə ədəbzlıqla araq içən və "yol gedəcəksən, içmə" deyənlərə "eh, mən bu yolu hər gün gedib-gəlirəm" deyən sürücü bir anda ağaran uçurumu yol bilib sükanı uçuruma döndərdi. Bu bir anda heç nə etmək olmazdı. Artıq maşın göydə idi. Mən qabaqda olduğum üçün qabaqdakı uçurumun ətkələrini görür və nə edəcəyimi bilmirdim. Bir anda özümü maşından atmağı fikirləşdim və bunu etdim. Güman ki, qıçıma maşının qapısı dəymişdi. Bəlkə də yerə düşəndə ağırlıqdan sağ qıçım dizimin altından sınımış və uymuş vəziyyətdə qalmışam. Hadisə Həftəsiyab kəndinə yaxın olduğu üçün oradan adamlar tökülüb gəliblər. Mən bu vəziyyətdə hamının səsini eşidir, bəzilərini tanıyırdım. Fəqət, hərəkətsiz idim. Sanki yuxuda idim. Sonralar bildim ki, göylə gedən maşın bir nəhəng kolun üstünə düşüb və təzyiq maşının içindəkiləri ətrafa səpələyib. Bizi xalça arasına qoyub sürüyə-sürüyə birtəhər bu dərədən çıxarıb Lahıc kəndinin xəstəxanasına gətirdilər. İsmayılıdan həkim çağırdılar. Artıq gecə idi. Bəyin və gəlinin dayısı Burxanın boyun fəqərələri sınımışdı. Bəyin qardaşının bağırsaqları içəridə qırılmışdı. Onu təcili Şamaxıya aparıb cərrahiyyə əməliyyatı ilə xilas etdilər. Qalan 3 nəfər yüngül xəsarət almışdı. Əgər maşın kolun üstünə yox, bərk torpağa düşsəydi, çətin ki, maşında salamat adam qalardı.

Bu hadisəni ona görə nəql etdim ki, toy tədarükü görənlər xəsislik etməsinlər, bir-birinə kələk gəlməsinlər. Pis niyyət pis nəticələr verir. Mən özümü həm də onda günahkar bildim ki, Allahın buyruğuna əməl etmədim. O sinəmdən itələyib - maşına minmə - deyəndə bir saat ləngisəydim, ömürlük şiksət qalmazdım. Sual olunur: yuxarıdakı hadisədən sonra o kənddə, ailədə nəinki bir saat, 10 dəqiqə qalmaq olardı mı? Məncə, yox.

ALLAHDAN QORXUN

Kafirlərə gəlincə, istər xəbərdarlıq elə, istər eləmə, fərq eləməz, onlar onsuz da imana gələn deyillər. Ürəkləri, qulaqları

möhürlənib, gözləri pərdələnib. Böyük bir əzab gözləyir onları. (Bəqara surəsi, ayə 6-7)

Qoruyun özünüzü Allahın qəzəbindən. (ayə 21-dən)

Sosializmin tariximizdə böyük xidmətləri olmuşdur. Lakin ən böyük ziyanı bizi dinimizdən təcrid etməsi idi. Biz nəsil allahsızlıq tərbiyəsi, dərsi aldığımız. Bəşəriyyətin ən böyük hikmət, bilik dəryası, müqəddəs "Qurani-Kərim"dən xəbərsiz böyüdük. Mən ilk dəfə bu kitabı 1998-ci ildə, yəni 61 yaşında olanda Məkkədə gördüm. Bu kitab ərəb dilində idi. Mən onunla söhbətləşə bilmədim. Sonralar "Qurani-Kərim" in Azərbaycan dilinə tərcüməsini oxudum, heyrətləndim və din elminin qapısını açmaq, nəşə öyrənmək həvəsinə düşdüm. Bu axtarışlar, həvəslər mənə Allaha, onun rəsuluna, İslama və digər dinlərə inam oyatdı. Sonralar dərk etdim ki, ömrün dinsiz illərində mən nələr itirmişəm.

Sosializm dağıldı, hələ də o zərbələr aradan itməyib, xalqımız, millətimiz dinə o qədər bağlana, onunla nəfəs ala bilmir. Əminəm ki, belə gün gələcək. Gənc ailə, həyat təcrübəsi görən, ruhən Allaha, peyğəmbərlərə yaxın adam kimi sizə üz tuturam. Allahın varlığına, onun hər dəqiqə bizi görməsinə, səsimizi eşitməsinə, onun bizi həmişə yaxşılığa, xeyir işlərə sövq etdiyinə inanın. Allahı sevin, ona inanın və qorxun ki, sizi cəzalandırmasın. Sual olunur - dünyada bu qədər insan var, canlı var, bütün bunları tək Allah necə görür? Bu, belə deyil. Hər doğulanla Allahın bir mələyi, qılmanı doğulur. Bu mələklər, qılmanlar həmişə insanlardır. Onun işinə nəzarət edir. O, bizi görür, biz onu görmürük. Mələklər, qılmanlar hər kəs haqda Allaha hesabat verirlər. Elə buna görə də Allah hamıdan, hər şeydən halidir.

Belə hadisələrlə mən dəfələrlə üzləşmişəm. Onlardan ikisini sizə deyəcəm, inanın, bu, həqiqətdir.

2003-cü ilin avqust ayı idi. Oğlum Cahangir öz biliyi ilə Azərbaycan Rəssamlıq Akademiyasına qəbul olunmuşdu. Sevinirdim. Cahangiri ata kimi mükafatlandırmağım o yana, qarşıdan dərs ili gəlir. Onu Akademiya tələbəsi kimi geyindirməyə pulum yox idi. Bütün bu qayğılarla evdə oturub dərin fikrə getmişdim. Birdən qeybdən mənə dedilər: "Darıxma, bu günlər səni bir imkanlı adam çağıracaq. İşlə bağlı təkliflər verəcək. Qəbul et. Təkəbbür göstərmə." Xəyaldan ayrıldım. Nə edə bilərdim. Həqiqətən, həməm hadisənin 6-cı günü mənə "Günaybank"ın rəhbəri Mahmud

Məmmədov zəng edib görüşə dəvət etdi. Qeybdən gələn səsə deyildiyi kimi oldu. Mən iqtisadi çırpıntıdan xilas oldum.

Bunun tam əksi ikinci hadisə. Son dərəcə nifrət etdiyim bir şəxs hər dəfə yadıma düşəndə onu ürəyimdə söyürdüm. Bir axşam da belə oldu və qeybdən gələn bir səs mənə qəzəblə: "Özünsən!" - dedi. Otaqda tək idim (uşaqlar rayonda idi). Məni heyrət bürüdü və mən bir daha inandım ki, həqiqətən mənim (hər kəsin) yanımda məni izləyən, pisimə, yaxşıma nəzarət edən var. O gündən çalışıram ki, nifrət etdiyim o adamı xatırlamayım və belə hal olanda da onu söyməyim.

Bu dediklərimə inanın. Bunlardan ikisini dedim. Bunları kimsədən eşitməmişəm, heç bir kitabdan oxumamışam. Eldən eşitdiyim aşağıdakı ibrət dərslidir.

- Deyirlər ki, bir müəllimin 10-15 şagirdi olur, o, hər tələbədən eyni miqdarda aylıq almış. O, davranışı ilə seçilən şagirdlərdən birinə daha çox ehtiram göstərirmiş. Bu, digər şagirdləri narahat edir. Onlar bir gün müəllimə az qala üsyan şəklində dedilər: "Ay müəllim, biz hamımız sənə eyni miqdarda aylıq veririk. Necə olur ki, məsələn, deyək ki, Quluya daha çox ehtiram göstərirsən?"

Müəllim uşaqların bu sualı qarşısında özünü itirir. Özünü ələ alıb düşünür - birdən uşaqlar paxılıqdan onun sevimli şagirdinə xətər yetirərlər. Odur ki, üzünü uşaqlara tutub deyir: "Uşaqlar, sabah dərəcə gələndə, hərəniz bir xoruz kəsib gətirin. Fəqət, xoruzu elə yerdə kəsin ki, heç kim görməsin".

Uşaqlar səhər tezdən kimi tövlədə, kimi quyuda, kimi həyətin xəfə yerində bir xoruz kəsir və qanı axa-axa müəllimə gətirirlər. Hamı gəlir, istəkli şagird görünür. Uşaqlar şellənib müəllimi qınayırlar: "Bu da sizin istəkli tələbəniz. Bir xoruza qiymadığı üçün qorxusundan dərəcə də gəlməyib". Hadisənin bu gərgin anlarında görürlər ki, həmin şagird gəlir, amma xoruzu kəsməyib, diri gətirir. Uşaqlar bir az da qızıdır və: "Hə, bu da əzizlədiyiniz əzizbala, xoruzu kəsməyə qiyməyib". Nəhayət, uşaq müəllimin yanına çatır. Müəllim pərt halda ona üz tutub deyir: "Ay bala, hamı mən deyən kimi xoruzu kəsibi gətirib, sən niyə kəsməmişən?" Uşaq deyir: "Müəllim, siz dediniz ki, xoruzu elə yerdə kəsin ki, kimsə görməsin. Mən onu harda kəsdim ki, Allah görməsin?" Uşağın bu cavabı ilə nə vaxtı qızıdır çağlayan uşaqların başına elə bil su ələndi. Hamı susmuşdu. Könlü açılan, beli dikilən müəllim

uşaqlara üz tutub dedi: "indi bildiniz ki, mən onu sizdən nə üçün fərqləndirirəm? Unutmayın, Allah hamını və hər işimizi görür. Ondan gizli iş görə bilmərik. Allah pis işimizə görə bizi cəzalandırır, yaxşı əməlimizə görə həyatda uğur qazandırır. Haydı, dərsə. Amma ilk dərsimiz daha ibrətamiz oldu."

AİLƏDƏ SÖZ VƏ ONDAN İSTİFADƏ QAYDASI

Hərdən elə sıyrılır
Söz ağız lüləsindən,
Yıxılıram.
Tanrı qıymaz, qıysa kim
Yox olaram
Söz gülləsindən.

Çox zaman ailədə narazılıq sözün yerində və dəqiq deyilməməsindən, hikkəli, əmr şəklində, qəzəbli, tələsik deyilməsindən irəli gəlir. Atalar səbəbsiz deməyib ki, sözü bişir, sonra de. Bir də atalar deyir ki, "o... ha" var dağa qaldırır, "o... ha" da var dağdan endirir. Söz var ev yıxar, söz var ev tikər və ya söz qılıncdan betərdir. "Gedər xəncər yarası, getməz söz yarası" kimi hikmətlər ailə faciələrinin məntiqi nəticəsindən yaranmışdır.

Odur ki, hər iki tərəf ən ciddi məsələlərdə belə, sözü mülayim, ürəyə yatan, qızılgül ətrinə bürüyüb deməyə çalışmalıdır. Biri belə, digəri bunun tərsini dedikdə mübahisə 1-5 dəfə də olmasa da qızıdır, yaxşı tərəf yaxşılığından bezir və ailədə söz partlayışı yaranır. Elə partlayış ki, atom, hidrogen bombalarından fəlakətli olur. Məsələn, ana qızına və onun ərinə deyir: "Belədi də, nəvə böyütdüm, indi məni saymır. Bir vaxt yaxşı idim, indi pisəm?". Kinayə və hikkə ilə deyilən bu fikir ananı yoluxmağa gələn qızı da, kürəkəni də qılınc kimi kəsir. Onlar ananın danışdığı tonda cavab verir və narazılıq yaranır.

Əgər ana yuxarıdakı cümləni "ay bala, o şirin nəvəmə deyir, vaxt tapanda məni də görsün, ürəyim açılınsın" şəklində desəydi, nə doğma qızı, nə də kürəkəni cin atına minməzdi. Səhəri gün tətil günlərində başı dostlarına, gəzintilərə qarışan nəvə mütləq nənəni ziyarət edərdi və tərəflər cin atına minməzdilər.

Və ya gəlin aş bişirib və səhvən yağ çox töküüb, bəy bundan

əsəbiləşir. Gəlin də: "Olub da, dünya dağılmayıb ki?" - deyir. Gəlinin çımxırması bəyi bir az da hövsələdən çıxardır. Nəticədə bəy deyir, gəlin deyir və biri digərini üstələməyə çalışır. Evdə mərəkə qopur. Adi bir iş böyük problemə çevrilir. Halbuki bəy, aşa çox yağ tökülməsinə görə özündən çıxanda gəlin - əlini bəyin kürəyinə sürtüb - əzizim, olub da, gələn dəfə olmaz - desəydi, bəyin hikkəsi soyuyardı və bişirilən aş zəhərə dönməzdi, nuşicanlıqla yeyilərdi. Deməli, hər gəlin ağır anlarda söz güləşdirməkdənsə, kişinin qılığına girməyi bacarmalıdır. Kişi qadına tez təslim olur, bir halda ki, ciddi problem yoxdur. Ailədə ciddi problem ancaq və ancaq sədaqətsizlik ola bilər. Qalan şeylər külək kimi, yaz yağışı kimi ötüb keçəndir. Kişinin qeyrəti, baş ucalığı qadındır. Qadın buna nail olubsa, kişi qadın qarşısında məğlub bayraqdır. Ailədə ən çox qadın inam, sədaqət, ehtiram, səbir nümayiş etdirməlidir. Bu, şəxsiyyətin alçaldılması, ləyaqətin itirilməsi dərəcəsinə enməməlidir. Əgər tərəflərdən biri digərinin səbrindən, təmkinindən, üzüyümşaqılığından sui-istifadə edirsə, bu o deməkdir ki, o, kamil deyil və tərəfin mədəniyyətini, yüksək insani, bəşəri keyfiyyətlərini qiymətləndirə bilmir. İnsan həmişə qarşdakının insanlıq ləyaqətini qorumalıdır. Ləyaqət hər kəsin insanlıq zirvəsidir, ona toxundun, fəlakət bu gün olmasa da, nə vaxtsa baş verəcək. O, qapıdadır, içəri girib fəlakət törətməyə hər an hazırdır.

Bir gün curnalist və Milli Məclisin deputatı tribunadan dedi: "Prezidentin şərəf və ləyaqətini alçaldan curnalist həbs olunmalıdır". Yersiz deyilən bu fikir mənə toxundu. "Tək səbir" qəzetinin növbəti sayında o deputatın karikaturasını verdim və sual verdim: "Cənab (adını demirəm) filankəs, süpürgəçinin şərəf və ləyaqətini alçatmaq olar?" Əlbəttə, yox! Hər kəsin şərəf və ləyaqəti vəzifəsinə görə yox, insan doğulduğu üçündür. Cəmiyyətdə də, ailədə də biri digərinin ləyaqətini qoruyursa, o, birinci növbədə özünə hörmət edir.

Kiməsə hörmət, sədaqət, mehribanlıq göydən düşmür, kimsə tərəfindən verilmir, insan onu uzun illər öz insanlığı, mədəniyyəti, davranışı ilə qazanır.

Həyatda həmişə əxlaq, mədəniyyət, insani münasibətlər axtarışında olun. Görüb-götürməyi bacarın. Həyatda, o cümlədən, qohumlarda, qonşularda, iş yerində baş verən, yaxşı və pis

şeylərdən ibrət dərsi alın. Pis vəziyyətə düşməyəsiz, düşəndə də asanlıqla çıxış yolu tapa biləsiniz. Həyatda ən çox sözə, sözlə davranışa diqqət yetirin. Unutmayın ki, müasir silahlarla alınmayan qalalar, ölkələr sözlə fəth oluna bilər. "Atalar sözləri", "Molla Nəsrəddinin lətifələri"ni çox oxuyun. Bunlar sizi kamilləşdirər.

Mütaliədən uzaq düşməyin. Bəzi gəlinlər ev işinin çoxluğunu bəhanə edib mütaliədən ayrılırlar. Kitab, qəzet böyük dost, məsləhətçi və tərbiyəçidir. Bunlara ayırdığınız vaxt hər şeydən daha çox vacibdir. Kitab oxumaq, təhsil almaq varlanmaq üçün yox, insan kimi formalaşmaq, yüksək estetik şüura malik olmaq, əvvəlki nəsildən bir addım irəli getmək, səviyyəli, şüurlu övladlar böyütmək üçündür. Bunları gərək qazanasan ki, övlada da verə biləsən. Yoxdan nə verəcəksən? Yoxdan Allah da bezardı - deyirlər.

Təbiətin, Allahın yaratdığı ən ali varlıq insandır. İlk insanla indiki insanları nə dərəcədə müqayisə etmək olar? Fəqət, bu ali insan hələ də kamilləşməyə doğru gedir, həyat dəyişir, elm, mədəniyyət tərəqqi edir və insan öz davranışı ilə bütün bunlara cavab verməlidir. Əgər 500-1000 il əvvəlki insanların həyat tərzini, dünyagörüşü, həyat münasibətləri bizi təəccübləndirirsə, 500-1000 ildən sonrakı insanları da bizim bugünkü həyatımız təəccübləndirəcək. İnsanlığın tərəqqisi yolunda çalış sən də bir iz qoyasan. Bu, sərvətlə, pulla yox, kamilliklə mümkündür. Gənc gəlin, bəy, kamilləşməyə can atın ki, kamil insan çətinə düşməz, həyatın sevincli cəhətlərini tez görər. Sevinc, fərəh pulda yox, insani münasibətdədir. Görün atalar necə gözəl deyib - neynirəm qızıl teştini ki, içinə qan qusacam.

QORXU AMİLİ VƏ QADIN BÖYÜK QÜVVƏDİR

Qorxu - köhnəlikdir. İnsan ailəyə qorxu ilə bağlansa, sədaqətini qorxudan hifz edərsə, deməli, hələ kamil deyil. Qorxu mədəniyyətdən, etikadan kənardır. Fəqət, qorxuya üstünlük verən qadın var. İnsan ailədə görün, ailədə formalaşır. Baxır kim hansı və necə ailədə formalaşmış.

- İnkişaf nədir?

- Hər iki tərəfin ruhunda əxlaq, humanizm, nəyi etmək olar, nəyi

etmək olmaz hisslərinin dərindən aşılınması, ailə məsuliyyətini dərk etməsidir. Ataların - ailə də bir dünyadır, hökumətdir - deməsi heç də təsadüfi deyil. Mən deyərdim ki, ailə bəlkə bir qalaktikadır. Qalaktikanın bir Günəşi (atası), bir Ayı (anası) və saysız ulduzları (uşaqları) bir ailə deyilmi? Bəlkə də bəşəriyyətdə ailə bu amil əsasında formalaşmış. Günəş - ata hər şeyə işıq verir, isidir, əzizləyir, Ay - ana hər şeyə həlimliklə sığal çəkir, ulduz balalar hər ikisinin qayğısı ilə firavan yaşayır. Gəlin görək biri olmasa həyat yaşayarmı? Əlbəttə, yox. Ay və Günəş arasında qorxu yox, qanunauyğunluq var. Hər iki tərəf bu böyük qalaktikanın yaşaması, idarə olunması üçün üzərinə düşən vəzifəni yerinə yetirir. Ona görə də həyat əbədidir. Bax, ailədə də hər kəs heç bir təmənnə ummadan ailədəki vəzifə borcunu yerinə yetirsə, nə söz olar, nə də ailə fəlakətləri. Əgər bütün bunlar gəlinin bəydən qorxusu ilə, yəni bəyin vahiməsi ilə təmin olunarsa, deməli, əks tərəf naqisdir, yarımçıqdır. Ailədə hər iki tərəf bilir ki, ailənin ümumi mənafeyi nədir. Tərəflərdən biri bildiyi bu nəşəyə əməl etmirsə, bu təsadüfi yox, mənəvi və şüurlu pozğunluqdur. Deməli, ailənin səadəti, uzun ömürlüüyü, nəslin cəmiyyətdə yüksək qiymətləndirilməsi hər iki tərəfin məsuliyyətidir. Ataların; - "Anasına bax qızını al", "Filan nəsiləndir, ona qız vermək olar", "Anası gəzən ağacı balası budaq-budaq gəzər" zərbi-məsəlləri səbəbsiz yaranmayıb.

Tərəflərdən biri yarımçıq olanda, digərinin yüksək mədəniyyəti, insanlığı ona gülməli görünür. Və onda saymamazlıq hissləri oyanır. Özünü, yüksək əxlaqı mədəniyyətə yiyələnməsinə, qarşıdakı ilə özü arasında tarazlıq yaratmağa çalışması əvəzinə, onu öz səviyyəsinə endirməyə çalışır. Bax, ailədə narazılığın kökü bu amildən su içir. Odur ki, evlənən tərəf də, ərə gedən tərəf də əvvəlcədən ərə getdiyi ilə və ya evləndiyi qızla özünün dünyagörüşü, mədəniyyəti, əxlaqı arasındakı, bilik səviyyəsindəki fərqi götür-qoy etməlidir. Bu, ailədə anlayışa, mehribanlığa səbəb olan mühüm şərtidir. Ailə hər iki tərəf üçün gərgin əməkdən sonra, istərsə də fəvqaladə əyləncədən sonra baş-başa qalanda istirahət, zövq yeridir. Bunları da əsasən tərəflər arasında şirin söhbət, birinin digərinə dediyi sözün boğazdan keçirməyi, həzm etmə qabiliyyəti təmin edir. Deməli, hər iki tərəfin savad dərəcəsinə nisbi də olsa yaxınlıq olmalıdır. Qızlar çox zaman çalışırlar ki, özündən (bəzən çox fərqli) savadlıya ərə getsinlər. Lakin bu savad

fərqlinin özü ilə onun arasında ilk uçurum olduğunu qabaqcadan götür-qoy etməyin fərqlinə varmırlar. Hər cür istirahət prosesində ədəbiyyatdanmı, tarixdənmi, hər hansı milli qəhrəmandanmı, musiqidənmi, siyasətdənmi söhbətə ehtiyac duyulur. Bu anda bir tərəf lal olanda və bu aləmlərdən xəbərsiz olanda söhbət alınmır, darıxdırıcı, ürəksıxıcı vəziyyət yaranır. İstər-istəməz böyük söhbət cır, xırda məişət söhbətləri ilə əvəz olunur. Bu da sonda - o çatmır, bu çatmır və s. xırda mübahisəyə, narazılığa, dığ-dığa səbəb olur.

Belə ailələrdə həyat cansıxıcı olur. Hər iki tərəfin vaxtsız qocalmasına səbəb olur. Ataların "Taylı tayını tapmasa, günü ah-vayla keçər", "Ər və arvadın torpağı bir yerdən götürülür" deməsi də təsadüfi deyil.

Savadsızlıq ailə narahatçılığı üçün yüz faiz əminlik deyil. Arabir ailədə münasibətləri məharətlə nizamlayan savadsız gəlinlər də olur.

Savadından, vəzifəsindən asılı olmayaraq ailənin başçısı kişidir. Bu başçılıq hökmranlıq yox, özünü və ailəni şüurlu idarə etməkdir. Başçı olmasa hər yerdə, hətta ailələrdə anarxiya olar. Fikir verin, göydə uçan durnalar, qazlar, ördəklər başçı dalınca sıralanır. Elə vəhşi heyvan sürüləri də başçıya tabedir. At ilxısı, bir zonada yaşayan şirlərin və digər vəhşi heyvanların, hətta başçı olmaq uğrunda mübarizəsi bir ibrət dərsi deyilmə? Demək, ailədə başçı yoxdursa, o ailə başsız atlıdır.

Evə kimin gəlir gətirməsindən, savad dərəcəsiindən asılı olmayaraq, ailənin başçısı kişidir. Ailədə bu kişiliyi təmin edən birinci növbədə anadır. Əgər ana atanın yerini düzgün qiymətləndirə, ona hörmət edə bilirsə, uşaqlar da ataya eyni cür münasibətdə olacaq. El arasında bir rəvayət dolaşır:

Dağıstan xalqının böyük qəhrəman oğlu Şeyx Şamildən soruşurlar:

- Necə oldu ki, sən Dağıstanda bu qədər böyük nüfuz qazandın?

- Mənə bu nüfuzu arvadım qazandırır.

- Necə? O ki, adicə evdar qadındır.

- Bəli. Evdə qadınım mənə böyük ehtiram və məhəbbətlə yanaşdı, ona baxıb uşaqlarımız da mənə böyük hörmət bəslədilər. Dediym hər sözə qadınım necə ehtiramla (qorxu ilə yox) hörmət bəsləyirdisə, uşaqlar da eləcə böyüdülər. Kənddə, məhəllədə,

qohum-qonşu arasında istər böyüklər, istərsə də gənclər, yeniyetmələr, uşaqlarıma baxıb onlar kimi mənə hörmətlə, ehtiramla yanaşdılar. Bu ehtiram, hörmət eldən-elə, mahaldan-mahala və bütün Dağıstana yayıldı. Görürsünüzmü, qadın necə böyükdür. Atalar yaxşı deyib: "Kişini, qadın kişi edər. Kişini qadını xar edər". Bu da var ki, deyirlər: "Pendiri motal, arvadı əri saxlayar". Deməli, ailədə ər və arvad eyni dərəcədə məsuliyyətlidir. Göründüyü kimi, ailə üçün böyük amil qarşılıqlı məhəbbətdirsə, bu məhəbbətin dayaqları yuxarıda qeyd etdiyimiz amillərdir. Odur ki, həmişə məhəbbətinizi qoruyun. Elə qoruyun ki, hər gün sizə elə gəlsin ki, birinci dəfədir görüşür, ilk baxışlarla bir-birinizə baxırsınız. Ailə qızılgül kolu kimi çox zərifdir. Ona hər gün qayğı göstərsən, gül açar, ailənə həmişə xoş ətir saçar.

Yenə də deyirəm bu zərif məxluq - qadın ailədə böyük qüvvədir. Atalar bunu milyon illər sınaqdan çıxarıb və deyib: "Qadın dağdan evi Allah da dağda bilməz. Qadın tikən evi Allah da tikə bilməz".

Gəlinlər, qüdrətinizdən səmərəli istifadə edin. Unutmayın ki, bəşəriyyətin, elmin, mədəniyyətin gələcəyi olan övladlar sizin bətninizdən gəlir, nəfəsinizlə, əxlaqınızla boy atır. Siz necəsinizsə, gələcək odur.

Baxışlardan baxışa,
Ürəklərə qar yağır.
Yetim quzular kimi
Arzular mələr qalır,
Məhəbbət olmayanda.

Alov qalxır, köz düşür,
Evdə ocaq isinmir.
Bir otaqda iki can
Yanır, ancaq isinmir,
Məhəbbət olmayanda.

Qaya kimi, daş kimi,
Ürək nəğmə oxumur.
Mənə elə gəlir ki,
Çiçək ətir qoxumur,
Məhəbbət olmayanda.

Aya, ilə nə var ki,

Gələr, dolanar, gedər.
Tufan qopar, sel yuyar,
Ömür bulanar gedər,
Məhəbbət olmayanda.

İnsanlar eşq odudu,
Dünya sevən ürəkdi.
Qızıldan taxtın olsa,
Həyat nəyə gərəkdi,
Məhəbbət olmayanda.

İnsanlar bir-birinin sevgisinə ehtiramla yanaşmalıdırlar. Bəzən saxta sevgilər də olur. Kimsə özünü kiminsə Məcnunu və ya Leylisi kimi təqdim edir. Və ya ailəni bezdirən qızı, xoşlarına gələn bir oğlana sırımmaq üçün qızlarının həmin oğlanın dəlisi olduğunu, evdəki qeyri-adi hərəkətlərini həmən oğlanın eşqindən etdiyini yayır və oğlanı tora salırlar. Sonradan, yəni iş işdən keçəndə məlum olur ki, bu qızda heç sevgi anlayışı yoxdur. Ruhi xəstədir. Hər şey olduğu halda, tərəflərdən birinin sevgisi yoxdursa, yaşamaq cəzadır. Bəzən elə böyük ürəkli insan olur ki, bu cəzanı qəbul edir, özünü qarşısındakının böyük məhəbbətinə qurban verir.

Səni sevirəm! - dedim,
Sevməsəm də.
Sən məni sevməsəydin,
Sənə yalan deməzdim.
Sənə görə
yalanıma bal qatdım.
Özümü də, səni də aldatdım,
Qırılmasın ümidin.
Nə edim?
O vaxtdan
Səni sevindirə-sevindirə
içimi yedim.
Ürəyinə yağmurlayan
Göz yaşının qurudanı oldum.

Budur insanlığın fəlsəfəsi -
İnsan üçün yaşayır insan,
Kəsilincə nəfəsi.

İSRAFÇILIQ, XƏSİSLİK NƏDİR?

Bir gəlin söyləyirdi ki, - bəy bütün ərzaq məhsullarını sandıqda saxlayır. Hər gün işə gedəndə o gün nədən nə qədər işlənəcəksə ayıraraq gəlinə verir və yenə də sandığın ağzına qıfıllayıb açarı cibinə qoyub işə gedir. Bu, nadanlıqdır. Belə kişilərin dünyagörüşü yoxdur, bəlkə də həkim müayinəsindən keçirsələr, müəyyən olar ki, hansı dərəcədəsə dəlidir. Bax, belə kişi ilə yaşamaq çətindir, bəlkə də mümkün deyil.

Elə gəlin də var ki, çox xəsisdi. Bəzən belələrinə qənaətcil deyirlər. Qənaətcillik başqa şeydir, xəsislik başqa şeydir. İsfafçı olmamaq qənaətcillikdir. Yəni, gündəlik normadan artıq xörək bişirmək, çörək almaq və səhəri günü artıqları tullamaq israfçılıqdır. Kor-koranə xəsislik və guya qənaətcillik nadanlıqdır. Bir gəlin evə alınan meyvəni tez elə yerə qoyur ki, gözə görünməsin. Kişi də elə adam deyil ki, desin, səhər və ya axşam aldığı meyvələr hanı? O, süfrəyə nə qoyulur, onu yeyir, eləcə də uşaqlar.

"Qaçhaqaç deyil ki, bu gün yemə, sabah ye", - deyən və meyvəni göz qabağından kənara qoyan qadın unudur ki, dünən əri meyvə almışdı. 2-3 gündən sonra şkafı açanda görür ki, meyvənin yarısı və bəlkə də çoxu atılmalıdır. Eləcə də tez xarab olan və ya quruyan digər ərzaqlar. Siz deyiniz, bu, qənaətcillikdir, yoxsa israfçılıq? Belə qadınlar özlərinə qarşı da laqeyd olurlar. Kişinin onun üçün aldığı parçanı illərlə tikdirmir, paltarını geymir, ya moddan düşür, ya da əyninə balaca olur. Hədiyyələr ya atılmalı olur, ya da dəbdən düşür. Yaxşı olanlar da ondan sonra özgələ qismət olur.

Həyatda hər şey - yemək də, geyim də, gəzmək də, davranış da, pul xərcləmək də qaydasında olmalıdır. Elə etmə ki, səni xəsis tanısınlar, elə də etmə ki, səni israfçı bilib bəzi acgözlər səndən istifadə eləsin. Puluna olanda qənaət et, olmayanda nəyə qənaət edəcəksən?! - Pulu qazanmaq asandır, xərcləmək çətindir - deyib atalar.

Evdə hər cür ərzaqdan tutmuş pula kimi həmişə ehtiyat olmalıdır ki, çətin gündə - neylim, neylim - deməyəsən. Kişi ailədə

pulu qadından gizlətməməlidir. Pul evdə məlum yerdə qoyulmalıdır. Pulun xərclənməsi aşkar olmalıdır. Pulun kim hara, nə üçün xərclədiyini kişi də, qadın da bilməlidir ki, aylıq ailə büdcəsini nizamlamaq olsun.

Nəsirəddin Tusi yazır ki, ailədə kişinin müəyyən qədər yığımı - pulu olmalıdır ki, ən çətin anda o pulu üzə çıxaranda qadının yanında hörməti birə-beş artsın. Məncə, bu ailəyə və ailə münasibətlərinə baxır.

Allahın yetirdiyi nemətlərə ehtiram və hörmətlə yanaşmamaqla, onun ayaq altına tökülməsinə yol vermək Allaha laqeydliyinizi nümayiş etdirirsiniz. Təkcə ərzaq məhsullarının yox, meyvələrin də ayaq altında qalmasına yol verməyin.

Xəsislik, israfçılıq, səxavət və s. hər birinin öz yeri var. Yuxarıda qısa da olsa xəsislikdən, israfçılıqdan danışdıq. Səxavət də onlar kimi müəyyən həddə olmalıdır. Səxavətli olmaq o demək deyil ki, sərvətini talan edəsən və özünü səxavətli kimi tanıdasan. Sərvətini səxavətlə payladın, bəs sonra?

Səxavət ehtiyacdan artıq qalan sərvət hesabına ola bilər. Özünün sabahını təhlükədə qoya biləcək səxavət nadanlıqdır və bu Allaha da xoş getmir. Yersiz səxavətin acı nəticəsi bir el misalında görün necə açıqlanıb. Atam deyirdi:

- Bir gün malı-mülki, kifayət qədər pulu olan bir nəfər məscidə gəlir. Minbərə çıxan molla deyir ki, - ay camaat, əliaçıq olun, yetimlərə, kasıblara əl tutun. Allah bir verənə, min verir.

Mollanın son - Allah bir verənə, min verir - fikri bu kişini iştaha gətirir. Məsciddən qayıdan bu imkanlı (gəlin, adını şərti olaraq Qulam qoyaq) Qulam başlayır sərvətini kasıblara, aclara paylamağa. Nəticədə o günə düşür ki, ehtiyac ucundan evini, mülkünü satır. Nəhayət, hər şey əlindən çıxır və son dərəcə müflisləşib dilənçilik edir, harda sığınacaq tapır, orada da yatır. Bu səfil həyat nəticəsində o, qotur xəstəliyinə yoluxur. Onu nə yasa, nə toya yaxın qoymurlar. Hamı ondan qaçır. Nəhayət, şəhərin meri onu şəhərdən qovur. Əli hər yerdən üzülən Qulam üz tutur səhraya ki, onu vəhşi heyvanlardan biri parçalasın və bu əzablı həyatdan canı qurtarsın. İsti səhra ilə getdikcə susuzluq ona əziyyət verir. Uzaqda bir ağac görünür. - Burada su var ki, ağac bitib? - deyib üz tutur ağaca tərəf. Həqiqətən burada su var idi. O su içir, özünə gəlir. Adətən qoturlar çox qaşınır. O, hər yerini

qaşır, kürəyinə əli çatmır. Həmən ağaca söykənir ki, kürəyini sürtsün, ağac aşır. Qulam əlini göyə açıb deyir: "Ey ulu Tanrı, sənın məsciddəki nümayəndən nə dedi, mən də onu etdim. Daha nə günahım var ki, bu günə düşdüm? İndi ağacı da çox görürsən, heç olmasa qaşına bilmədim". Qulam çevrilib aşan ağaca baxanda görür ki, ağacın dibində nəsə işıldayır. Torpağı eşir və görür ki, burada böyük xəzinə var. Onu daşır və yavaş-yavaş özünü müalicə edir. Bir gün oturub sərvətini hesablayır. Görür ki, elə molla deyən kimidi. Verdiklərinin əvəzin Allah min yetirib. Bir gün yenə də həmin məscidə gəlir və görür ki, molla yenə də həmin sözləri deyir. Bundan əsəbləşən Qulam deyir: "Molla, dayan, düz deyirsən, Allah bir verənə min verir, amma əvvəl adamı qotur eləyir, sonra verir".

Əzizlərim, elə səxavətli olmayın ki, Qulamın gününə düşəsiniz.

İnsan bütün yaşlarda səliqəli və təmiz geyinməlidir. Bu, həm insanın özündə, həm də ətrafdakılarda xoş əhval-ruhiyyə yaradır. Geyimdə ifrat modaya uymaq lüzumsuzdur. Heç zaman ötəri hissələrə qapılmayın. Paltar istilik və soyuqluqdan daha çox abır və həya üçündür. Paltar sənə yaraşarsa, bu, böyük qələbədir. Yaraşmırsa, o, qızıldan da olsa, faydasızdır. Bütün hallarda geyim və kosmetika sağlamlığa xidmət etməlidir. Səni bu gün gözəl, 3-4 ildən sonra meymuna oxşadacaq bu və ya digər boyadan uzaq dur. Mümkünsə kosmetikadan süni yox, təbii, sizi uzun müddət tərəvətli saxlayan boyalardan faydalanın. - Həyat beşgünlükdür, nə gəldi, nə istəsən elə - deyənlər səhv edirlər və onun ağrılarını çox erkən çəkirlər, həyat gözəldir və amansızdır, qisascıdır. Ondan qorunmasan, peşman olursan, həyat, onun qanunları ilə yaşayanları uzunömürlü edir və bilirsən ki, həyat beşgünlük deyil. Bir də ona görə həyat beşgünlük deyil ki, sənın ömrünü davam etdirən övladların var. Sən necə yaşamısan, onlar da o cür yaşamağa məhkumdurlar. Həyatı hiss və duyğuların axarına verməyin, həyatı aqlın hökmünə tabe etməyə çalışın. Göz aldadandır. Gözün qərarını aqlın mühakiməsinə verin, sonra həyata keçirin.

İNTİM HİSSLƏR VƏ İNSAN

İntim hisslər həyat, həm də həyatın zövqlü anlarıdır. Onu ucuzlaşdırmaq, şəhvətə çevirmək heç kimə səadət gətirməyib.

Onu heyvani hisslərə çevirmək elə heyvanlaşmaq kimi bir şeydir.

Böyük insanlığın mayası məhəbbətdir. İki məhəbbət qovuşanda dahilər, yəni həyata, cəmiyyətə yarayan adamlar, ehtiraslar qovuşanda adi insanlar doğulur. Çünki məhəbbət insani, şəhvət qeyri-insani hissidir. Məhəbbətlə yaşayın ki, bəşər məhəbbətli insanlarla səadətə yetsin.

İntim hisslər orqanizmin zəruri və təbii ehtiyacıdır. Bu, vaxtında və hər iki tərəfdən orqanizmin istəyi ilə həyata keçirildikdə sağlamlığa, fiziki və zehni fəaliyyətə olduqca faydalıdır. Bu, hər kəsin fiziki, bioloji, orqanizmin fərdi xüsusiyyətindən, iqlimdən və psixoloji anlardan çox asılıdır.

Əlbəttə, bu sahədə konkret qayda-qanun qoymaq, müəyyənləşdirmək şərtidir. Lakin həyatda bir ümumi, bir də fərdi qanunlar vardır. Həyatın bütün sahələrində ümumi bir qanunauyğunluq vardır. Bu, təbiətdə də, cəmiyyətdə də mövcuddur. Bəs intim hisslər nə vaxt, hansı hallarda sağlamlıq, işgüzarlıq və nəsil üçün faydalıdır? Bu sahədə kor-koranəlik nə kimi fəsadlar törədə bilər?

Hər şeydən qabaq onu da deməliyəm ki, bəşəriyyət bu sahədə ağır problemlərlə üzləşib, üzləşir və üzləşəcəyi gözlənilir. İnkaredilməz fakt odur ki, elmin, texnikanın inkişafı, dəhşətli silahların istehsalı və tətbiqi, psixoloji sarsıntıların ildən-ilə artması səbəbindən qadın və kişilərdə intim hisslərə meyl azalır. Bu o dərəcədə dəhşətlidir ki, bu gün Yer kürəsində insan artımından gileyləniriksə, ola bilsin ki, hansı yüz illikdəsə insan artımının azalmasının qarşısını almaq problemi ilə üzləşdik.

Fərdi xüsusiyyətləri, iqlimi, şəraiti nəzərə almaqla, bu yazıda intim hisslərin daha faydalı cəhətlərindən söhbət açmaq istəyirik.

Şəhvət düşkünü olmaq insanı əxlaqsızlığa sürükləyir, insanı ictimaiyyətdə, mühitdə hörmətdən salır, insan həyatın, təbiətin digər gözəlliklərinə laqeyd olur. Nəticədə insan mal-qara kimi zövqsüz, mənasız ömür sürür. Bu hal insan üçün müəyyən yaşdan sonra ağır faciələrə səbəb olur. Yəni insan tez qocalır, orqanizm tez sıradan çıxır və insanın yarı yaşda mal-qaradan fərqi olmur, o, ölü can kimi yaşayır. Atalar doğru deyir ki:

Elə yaşa cahıllıqda,
Məyus olma ahıllıqda.

Unutma ki, həyatda daimilik və tükənməzlik yoxdur.

Çox zaman gənc ailə hamiləliyə tələsir və bu məqsədlə fasiləsiz intim hisslərin əsirinə çəvrilir. Bilmək lazımdır ki, ilk görüşlərdə hamiləlik baş tutmayıbsa, müəyyən müddət gözləmək tələb olunur. Bu müddət ərzində gəлиндə fəal yumurta, bəydə fəal toxum yetişir. Əks halda, qadında yumurta, kişidə toxum yetişməsi ləngiyir. Çünki orqanizm istirahət edə bilmir ki, cinsi orqanlar normal fəaliyyət göstərə bilsin. Heç də təsadüfi deyil ki, bəzi ailələrdə ilk uşaq zəif olur. Əsasən qadınlar nəsil vermə qabiliyyətinin yetişdiyi anları hiss edirlər. Bax, bu ana kişi də hazır olmalıdır ki, güclü, yəni yetişmiş toxumla fəal yumurta asanlıqla birlirlərini tapa bilsinlər.

Hər iki tərəfdən intim hisslərə aludəçiliyə yol vermək olmaz. Belə olduqda bəy və gəлиндə orqanizmin, ruhun, zövqün tələb etmədiyi halda da qeyri-iradi tələbat qarşısı alınmaz vərdişə çəvrilir. Nəticədə kişi və ya qadın səfərdə olanda hər iki tərəfdə xəyanətə zərurət yaranır. XVIII-XIX əsrə kimi, yəni əsas nəqliyyat vasitəsi at, dəvə, eşşək olanda səfər və ziyarətlər 6 ay, bir il və daha çox çəkirdi. Bəs, ata və babalarımızın əxlaqı necə qorunurdu? Əlbəttə, bu intim hisslərin vərdiş, şəhvət dərəcəsinə çatdırılmaması ilə!

Bu məqsədlə oxucuya daha inandırıcı sözlər demək zərurətindən Bakı şəhər Dəri-Zöhrəvi Disponsierində baş həkimin müavini Yusif Cabbarlı ilə həmsöhbət oldum. O, yuxarıda deyilənlərin vacibliyini, təbiiliyini və həyatı zəruriliyini, gənc ailələr üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirdi. Onu da qeyd etdi ki, bu cür məsələlərin elmi terminlərlə, quru həkim dili ilə deyilməsi gəncliyə az təsir edir və o qədər də səmərəsi olmur. Y.Cabbarlı onu da qeyd etdi ki, - intim hisslərin elmi və praktiki əsasları Qərb ölkələrində o qədər də gizli saxlanılmır. Bu haqda orta məktəblərin yuxarı siniflərində, ali məktəblərdə və mətbuatda lazımi söhbətlər açılır. Bizdə isə bu məsələ sirlə möcüzə kimi saxlanılır. Bunun bəzi müsbət cəhətləri olsa da, müasir zamanda özünü doğrultmur. Müxtəlif cinsi xəstəliklərin genişlənməsinə, kortəbiiliyə, anlaşılmazlığa səbəb olur və çox zaman bəy və gəlin düşükləri çətinliyi kimsəyə deyə bilmir, həkimə müraciət etməkdən belə çəkinir, bunu ayıb hesab edirlər. Ən pis hal odur ki, bəy və gəlin ailə qurandan sonra problemlərlə üzləşirlər. Bu hal olmasın deyə əksər ölkələrdə olduğu kimi, bizdə də toydan 3-4 ay əvvəl bəy və gəlin kəbin idarələrinin təkidi ilə həkim müayinəsindən

keçirilsinlər. Onlarda müşahidə olunan xəstəlik, çatışmamazlıq müalicə olunsun. Bəzi hallarda bəy və ya gəлиндə sonsuzluq müşahidə olunur. Bunu qabaqcadan bəy olmağa hazırlaşan oğlan, gəlinliyə can atan qız bilməli və bu başdan gələcək tale yollarını müəyyənləşdirməlidirlər. Əks halda, sonralar bu, böyük problemə, narazılığa səbəb olur və ailə dağılır.

İntim hisslərə toxunan həkim bildirdi ki, bu daxili həvəsdır, burada zor mümkün deyil. Beyin yarımkürəsinin qabıq maddəsində seksual mərkəzlər var və onların verdiyi impulslar intim əlaqəni təmin edir. Bu impulsları müxtəlif amillər, o cümlədən ailə problemi, bu və ya digər səbəbdən baş verən sarsıntılar həmin mərkəzdən gələn impulsları tormozlayır. Bu hal ötəri olsa da, bəzən uzun müddətli və daimi ola bilər. Odur ki, bəy və gəlin ailədə dığ-dığa, bir-birləri üçün əsəbi şərait yaradılmasına yol verməməlidirlər. Bilmək lazımdır ki, əsəb orqanizmin zəlzələsidir. Zəlzələdən sonra hansı xoş əhval-ruhiyyədən danışmaq olar?!

İntim əlaqə haqda konkret fikir söyləmək çətindir. Bu, sizin qeyd etdiyiniz kimi, yaşdan, iqlimdən, sağlamlıqdan, şəxsi hiss və duyğuların fəallığından asılıdır. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, həyatda hər şeyin əndazəsi, həddi var. 18-28 yaş həddində bu, gözlənilməz olsa da, həftədə 2-3 dəfə normal hesab edilə bilər. Cavanlığa arxalanıb bu hissənin aludəsi olmaq həm sağlamlıq üçün, həm də ömrün 40-45 və sonrakı illəri xoşagəlməz hallara, xüsusən cinsi passivliyə səbəb olur. Bir qayda olaraq, gənclər səhvən intim hisslərdə kəmiyyətə diqqət yetirir və hətta bir-biriləri ilə bunun kəmiyyəti ilə öyünürlər. 30 yaşdan sonra kəmiyyət unudulur, kişi və qadın keyfiyyətə, zövqə diqqət yetirirlər. Unutmaq olmaz ki, prostat vəziyyəti həddən artıq yük verəndə çox vaxt 40-45 yaşda problemlər əmələ gəlir və insan gənclikdəki naqisliyin əzab və əziyyətini çəkməli olur. Bir qayda olaraq, oturaq həyat tərzini keçirən kişilərdə prostat vəziyyəti çox da aktivlik göstərə bilmir. Odur ki, belə kişilər idmanla məşğul olmağa vaxt ayırmalıdırlar. O ki qaldı sizin - bəzi qadınların gündə yeddi dəfəlik istəyinə, belə qadınlarda şüur çatışmazlığı olur. Belələri bilməlidir ki, dünyanın heç bir yerində gündə yeddi dəfə cinsi əlaqədə olan nəinki kişi, heyvan da yoxdur. Belə qadınlar bədbəxtlidirlər.

İskəndər müəllim, yazdığınız kitab çox böyük ali məqsədə xidmət edir. Belə kitaba cəmiyyətimizdə böyük ehtiyac var. Sizə

uğurlar arzulayıram.

ƏTRAF VƏ SƏN

Nə qədər ki, gəncsən, yəni azı 40-45 yaşa kimi dost deyib evinə heç kimi gətirmə. Çox zaman xəyanət dostluq arxasında gizlənir. Kiminsə, xüsusən qonşu, dost ailəsinə xəyanətlə baxma. Hərəkətlərində diqqətli ol. Elə bilmə ki, etdiyini (yaxşı, pis) heç kim görmür, hiss eləmir. Pis işini üzünə vurmurlar, ancaq səndən uzaq qaçmağa çalışırlar. Nəticədə təklənirsən. Səmimi ol. Heç kimin qazancında gözün olmasın. Başını aşağı sal, öz işinlə məşğul ol. Onun-bunun qazancında gözün qalsa və bu, səni narahat etsə, ömrün puç olacaq. Qazancıdan qalacaqsan. Çünki belə xasiyyət Allaha xoş getmir. Nəticədə o qədər fikirləşirsən, hətta axşam yatırsan, səhər durmursan. Necə ki, dediyim bu pis cəhətləri özündə yaşadan Eldar və Əflatun adlı tanıdıklarım gənc ikən, 30-45 yaşlarında axşam yatdılar, səhər durmadılar. Bu qorxulu, gözə görünməyən, fəqət, insanı daxilən didib-parçalayan, içini yeyən azardan özünü qoru. Kimsənin gəlirindən, xoşbəxtliyindən darılma, sevin ki, damarların genişlənsin, qan yaxşı işləsin və nə edəcəyini, çətinlikdən çıxma bilmək yolunu tapasan. Ən dərddə, kədərli anlarda da sevinclə, fərəhlə yaşamağa çalış ki, dərd, kədər sənə qalib gələ bilməsin, nə edəcəyini biləsən.

Ailədə, iş yerində qaş-qabaqlı davranma ki, insanlarda sənə qarşı ikrah hissi oyanmasın. İnsanlar sənə bir iş otağında oturmaqdan, yol yoldaşı olmaqdan çəkinməsinlər. Çalış özünü ətrafdakılara sevdirmə biləsən. Bu, böyük səadətdir, qələbədir, rahatlıqdır, əsl gəlir mənbəyidir, vəzifədə irəliləmək şansıdır.

Çoxları yaltaqlıqla səmimiyyəti, mədəniyyəti, qüruru qarışdırır. Kiməsə hörmətlə, ehtiramla yanaşmaq yaltaqlıq deyil, sənə mədəniyyətidir. Bu, çox incə məsələdir. Bu incəliyi ayırd etməyə çalış. Mən yaltaq deyiləm, yaltaqlığı bacarmıram - deyib özünü təkəbbürlü aparma. Bu, insan üçün murdar cəhətdir. Özünə qarşı hörmət tələb etmə, onu uzun illərin əziyyəti, ehtiramı ilə qazan. Unutma ki, böyük kollektivdə böyük hörmət qazanmaq üçün çox əziyyət çəkməlisən. Hörmət illərlə, nifrət dəqiqə ilə qazanılır. Illərlə qazandığınızı bir anda itirməkdən qorxun.

1962-1964-cü illərdə Şamaxıda "Yeni Şirvan" qəzetində şöbə

müdiri işləyirdim. Redaksiyanın mətbəəsində bir nəfər cavan oğlan (məni yaşda) işləyirdi. O, "mən yaltaq deyiləm, nə olsun ki, fəhləyəm" - deyib redaktorlarla və digər əməkdaşlarla dava-dalaş edir, savadsız olsa da, özünü çoxbilmiş göstərmək istəyirdi. Elə bu qanacaqsızlığına görə heç kim ona baş qoşmurdu. Hər dəfə adı çəkiləndə hamı dodaq büzürdü. Bu nadan isə öz hərəkətlərindən xüsusi zövq alırdı. Hətta kitab, qəzet də oxumurdu. "O yazanlar məndən artıq kişinin oğludurlar" - deyirdi və elə bilirdi ki, oxumamış dahidir.

Bir yay axşamı Sabir bağındaki çayxanada üç nəfərlə çay içmək istəyirdik, bu da gəldi və bir redaksiyanın üzvü kimi bizimlə oturdu. Çayçı çay gətirdi. Stəkanlardan üçü nazik, biri qalın idi. Təsadüfən qalın stəkan ona düşdü. O, bunu özünə təhqir və qərəzli iş kimi qiymətləndirib araya bir həşir saldı ki, çay içmədən oranı tərk etməli olduq. Bu dahi indi 60-65 yaşında o illərin, hərəkətlərin ağrılarını çəkir... Heç kimi bəyənməyənlərin özləri heç kim tərəfindən bəyənilmirlər. Bu, insan üçün faciədir.

Bəzən bizə elə gəlir ki, XXI əsrdə uşağa əxlaq dərsi verməyə ehtiyac yoxdur. Çünki uşaq 3-4 yaşından bağçaya, məktəbə gedir, televiziyanı, oxuduqlarından əxlaq əxz edir. Yox, uşaq kiçik yaşlarında ikən yeri gəldikcə əxlaqdan söhbət açmaq, pis işin, əməlin eldən, qohumdan, qonşudan ayıb olduğunu ona anlatmaq, daha doğrusu, uşaqda utanmaq, çəkinmək hissini oyatmaq gərəkli və vacibdir. Bütün bu hissləri uşağa sözlə deməkdən daha çox ata və ana, babalar, nənələr öz hərəkətləri, davranışları ilə uşağın şüuruna həkk etməlidirlər. Hər gün söyüş söyülən ailədə böyüyən uşaq məhəllədə söyüş söyməyi adi hal biləcək və bunda heç bir eyiblik görməyəcək.

Ata, ana öyüdü eşitməyən, görüb-götürməyən uşaq sonralar ruhən sağlam ola bilməz. Bu hal haradasa, hansı yaşdasa özünü bürüzə verəcək və onu xəcil edəcək.

TANRI SIZI ZIRDAN QORUSUN

Rəvayət

Nə vaxtdı vəzirlə şah söhbət edir,
Arada vaxt seli çağlayıb gedir.

Səadət anları yaşayır vəzir,
Xəyalı cənnətdə - göylərdə gəzir.

Şahın ona olan mehribanlığı,
Coşdurur canında damarı, qanı.

Ona elə gəlir şah bir Günəşdi,
Oturduğu saray sonu yox ərşdi.

Şah onu çox sevir, çox hörmət edir,
Ağlına, sözünə çox heyrət edir.

Bu gün də sevimli, əziz gün idi,
Bu gündüz elə bil nəhəng gül idi.

Yenə şah danışır, vəzir dinləyir,
Köksünə əl basıb şaha baş əyir.
Razılıq edirdi şah da vəzirdən,
Bəzən qibtə edir ona gizlindən.

Yenə şah danışır, dinləyir vəzir,
Xəyalı göylərdə, yerlərdə gəzir.

Fikri uzaqdadı, sarayda özü,
Qulağı tutmadı şah deyən sözü.

Xəyaldan ayılıb çəkdi dərin ah,
Dedi ki, - nə gözəl zır söz dedin, şah!

Elə ki, eşitdi şah belə sözü,
Çəkildi qaşları, qaynadı gözü.

Qəzəblə qışqırdı: - Zır - nədi, vəzir,
O kimdi, nəçidi? Sarayda gəzir?

Vəzirin qorxudan dodağı əsdi,
Demək istədiyi sözlər tələsdi.

- Adicə söz idi çıxdı dilimdən,
O, necə kim olar? Sözdü, dedim mən.

Şah dedi:

- Zırı göstərməsən qırx günə mənə,
Boynun vurulacaq! Deyirəm sənə!

Şah durub qəzəblə onu tərək etdi,
Vəzir ələmlərlə evinə getdi.

Xəyalı, fikiri göyləri eşdi,
Düyün açılmadı, halı dəyişdi.
Çağırdı sirr bilən çox el mərdini
Açdı ürəkdəki ağır dərđini.

Çoxuna töksə də vəzir çox tədbir,
Özü çarəsizdi, açılmayır sirr.

Keçib otuz doqquz qapqara günlər,
Göstərə bilməyir vəzir bir hünər.
İzləyir vəziri qara qorxu da,
Özünü asılmış görür yuxuda.

Çıxıb səksəkəli yuxudan, gecə,
Götürdü su, çörək, soyutma beçə.

Bir az da qızıl pul yığdı heybəyə,
- Bir də uşaqları o görməz - deyə.
Oyatdı oğulu, qızı, gəlini,
Yarının çiyinə qoyub əlini:

- Bilmirəm Allahdan qismətim nədi?!
Halallıq istəyib - gedirəm - dedi.

Ailədə adamlar donub qaldılar,
Vəziri kədərlə yola saldılar.

Vəzir düşdü yola, yolları yığdı,
Ürəkdən ah, aman, göz yaşı yağdı.

Gedirdi çay boyu qəmli, fikirli,
Ayaq - gedək deyir, ürək çəkirdi.

Gördü bir çobanı, yanında sürü,
Dedi - salam verim, bağlandı dili.

Düşündü - hardaydım, haradır yerim,
Çobana-çoluğa mən salam verim?!
Başında fikirlər qaynadı, daşdı,
Çarəsiz, çobana xeyli yanaşdı.

Dedi: - Çoban qardaş, salaməleyküm,
Vəzir eşitmədi - salaməleyküm.

Çoban çomağını qapıb çımxırdı,
Elə bil torpaqdan vulkan çıxırdı.

- Görmürsən arxaca yatıb qoyunlar?
Vuraram çomağı, beynin sovrular!
Vəzir çox düşündü. Xəyala dalıb:
- Salamın qoyuna nə dəxli qalıb?

Düşündü: - Deyəsən, tapmışam zırı,
Nisiyə nə gərək, varsa hazırı?

Fürsətdi, ay vəzir! Səs gəldi qeybdən,
Götürüb bir ovuc qızıl heybədən.

Yanaşdı çobana, dedi - ay qardaş,
Alsan, sənin olar çoban, bu qaş-daş.

Mənimlə şəhərə gedək, dönəndə,
Yenə də bir belə qızılın məndə.

Çoban qızdı, coşdu: - Ağam nə deyər,
Sürünü qurd yeyər, o, məni döyər.

Mən belə xəyanət edə bilmərəm,
Sürünü buraxıb gedə bilmərəm.

Vəzir qoşa ovuc qızıl götürdü,
Bu qızıl çobanı cuşa gətirdi.

Dedi: - Kişi, dayan, gözlə sən məni,
Deyim qoyunlara ağam deyəni.

- Ağam deyən dua, tanrı, sən saxla,
Deyib, o, arxacı cızdı çomaqla.
Dedi: - Gedək kişi, vaxt gedər hədə,
Geri dönməliyəm axşama qədər.

Vəzirin ürəyi, ruhu dirçəldi,
Çobanla birlikdə saraya gəldi.

Gördü ki, şah bu gün oturub taxta,
Fürsəti vermədi yel kimi vaxta.

Şah uca kürsüdən "cənnət"ə baxır,
Oxuyan bülbüllər ürəyi yaxır.

Vəzir gözləyirdi elə bu anı,
Açıb dal qapını hisli çobanı.
Buraxdı "cənnət"ə, qapını örtdü,
O baxıb duruxdu, bir qədər pörtdü.

Güllərin ətiri, quşların səsi,
Cüyürün, ceyranın isti nəfəsi,

Çobanı məst etdi, çoban bayıldı,
Elə ayaq üstə yatdı, ayıldı.
Dedi: - Cənnətdəyəm, sus, sus, amandı,
Məni gətirən də yəqin Qılmandı.

Çomağı söykəyib qapı dalına,
Əl çəkib başına, geniş alınına,

O gülü, bu gülü qoxlayıb güldü,
Doğrudan, bu yeri o, cənnət bildi.

Şah da matdım-matdım baxırdı ona,
Bu, nə olan işdi? Gəlmir ağlına.

Çoban baş qaldırıb gördü ki, birdən,
Kimsə baxır ona bir uca yerdən.

Düşündü: - Doğrudan cənnətdi bu yer,
Bax, o da Allahdı, görən nə deyir?
Baş əyib dilləndi: ey böyük Allah,
Qulunam, bağışla, etmişəm günah.

Şah ona heyvətlə baxıb yuxardan
Dedi ki, sən kimsən, gəlmisən hardan?
Nə Allah, nə filan, dəli olmusan?
Nə cəsəvətlə məni ələ salmısan?!

Duruxub düşündü çoban bir qədər:
Güman ki, gəzməyə çıxıbdır Allah,
Peyğəmbərdir, tutub yerində qərar!

Baş əyib söylədi: - Salam, peyğəmbər,
Saldı cənnətinə məni bir nəfər;

Sənin mələyindi, ya qılmanındı,
Danışdı, bildim ki, müsəlmanındı.
Qəzəblə oynadı kürsüsündə şah;
- Nə pis xəbər ilə açılıb sabah?!

Burada yaşamır peyğəmbər, Allah
Ay kişi, ayıbdır, eləmə günah.

- Yəqin peyğəmbər də Allahla gedib?!
Deyərək bir daha o təzim edib
Dilləndi: - Mollacan, xoş gördük səni,
Qılmandı, ya mələk, gətirdi məni.

Daha da qızıışdı, dalğalandı şah:
- Tərk et bu yerləri! Ədəbsiz, əclaf!

Şahın bu sözləri tutdu çobanı,
Kənara qoymuşdu, qapdı çomağı.

- Sən Allah, peyğəmbər, molla deyilsən,
De, görüm, ay axmaq, orda neylirsən?

Çoban bunu deyib şaha girişdi,
Şah çomaq zərbindən yerə sürüşdü!

Haray-həşir qopdu, vəzir yetişdi,
Gözlədiyi fürsət əlinə düşdü.

- Bunu kim gətirib, burda nə gəzir?
Şaha əl qaldırır, bu, kimdir, vəzir?

- Qırx gündür gəzirəm, qalmayıb tabım,
Dediysin zırdı şah, səhradan tapdım.

- Vəzir, bu zır mənə gəldi çox baha,
Elə et, görməyim onu bir daha!

Oxucum, arzumdu, etmə ki, günah,
Səni belə zırdan qorusun Allah.

Hə, belə, balalar, Tanrı sizləri zırdan qorusun.

Həyatda ailə qurmaq, iki nəfərin bütün arzu və istəklərinin qoşalaşması, iki ömrün paralelləşməsidir. Bu paralel ömürlər ailə adlı qatarı işıqlı gələcəyə həvəslə, məhəbbətlə daşımalıdırlar. Bu qatarın sərnəşinləri - övladlar bu qatarda həm qayğı ilə, həm də məsuliyyət hissi ilə yaşamalı və gələcək adlı ünvana əsl kişi (ata), əsl qadın (ana) kimi çatmalıdırlar. Elə bu istək və arzu ilə də aşağıdakı şəri gənc ailələrə həsr etmişəm və çox toylarda bəy və gəlinin şərəfinə həmin şəri oxumuşam.

Gəl, bir nəğmə oxuyaq,
Bir dodaq mən olum,
bir dodaq sən ol.
Harda ürək su desə,
Bir bulaq mən olum,
bir bulaq sən ol.

Üşüyən əlləri isitmək üçün,
Bir ocaq mən olum,

bir ocaq sən ol.
Gəl yalan demiyək bir-birimizə,
Bir uşaq mən olum,
bir uşaq sən ol.
Qıyma eşqimizə -
 biz uzaqlaşaq,
Bir uzaq mən olum,
bir uzaq sən ol.

Gəl elə yaşayaq, elə yanaq ki,
Yolçular yol getsin işığımızda,
Qoy bizə oxşasın uşağımız da.
Göz açıb həyata gələn körpəyə,
Bir qucaq mən olum,
bir qucaq sən ol.

Ailədə ağıln üstünlüyü, hərənin öz yerini təsdiqi, mehribanlıq və səmimiyyət ailənin bərəkətini artırır. Ailə gündən-günə, ildən-ilə səadətə qovuşur.

Kasıb bir ailəyə gələn gəlin ağıllı və tərbiyəli olduğu üçün tezliklə ailədə böyük hörmət qazanır. Hamı onun ağıllı məsləhətinə qulaq asır və əməl edir. Tezliklə ailə varlanır. Gəlin ailədə özünü hakimi-mütləq kimi aparmır. Daha sadə, mehriban davranışı ilə daha çox sevilir. Ərini, qayınata və qayınanasını böyük bilir və onlara gəlinlik rəğbəti bəsləyir.

Bir gün çöldə mal-qarasını otaran qayınatanı Əzrail yaxalayır və deyir:

- Ya ailənin sərvətini, o cümlədən mal-qaranı götürməlisən, ya da ağılı.
Yoxsa boğazına çökəcəm.

Nə edəcəyini bilməyən qayınata fikrə gedir. Fikirdən ayılıb deyir:

- Üç gün izn ver, gəlinimlə məsləhətləşim.

Qoca evə gəlir, əhvalatı gəlinə danışır. Gəlin deyir:

- Ata, əlbəttə, ağılı götürməliyik. Ağıl olarsa, yenə də varlanarıq. Ağıl olmasa, dövlət göyə sovrulacaq.

Qayınata üç gündən sonra gələn Əzrailə ağılı götürdüyünü bildirir. Ailə sürətlə kasıblayır. Az sonra ailə səbr, dözüm və ağıln sayəsində yenə də varlanır.

QADINLIĞIN 7 ŞƏRTİ

Əvvəl odur ki, qadın həmişə gülümsər olmalıdır; ikincisi odur ki, qadın heç vaxt qaş-qabaqlı olmamalıdır; üçüncüsü odur ki, israfçı və bədxərəc olmamalıdır; dördüncüsü odur ki, paxıl olmamalıdır; beşincisi odur ki, öz pal-paltarına və bər-bəzəyinə o qədər də aludə olmamalıdır; altıncısı - pinti və səliqəsiz olmamalıdır: yeddincisi də öz saflığını və təmizliyini həmişə qorumaq, pak və pakizə olmalıdır.

BİR BƏDBƏXT QADIN

(poema)

Bütün bunlara əməl etməyən bir qadının həyatdakı harınlığını və sonra əzablarını əks etdirən bu poemanı oxuyun, ibrət dərsi alın.

PROLOQ

Ağıldan kəm olsa qadın, ya kişi,
Su dadar ailənin çiyi, bişmiş.
İki ayaq üstə dayanır hər ev,
Təkayaq qalsa ev yıxılacaqdır.
Quru budaq kimi, quru kök kimi,
Çox çəkməz, çürüyüb yox olacaqdır.

Səadət getdisə, geri qayıtmaz,
Lilipud fərəhlər yaşayar evdə,
Cırtan sevinclərə gülərlər eldə.
Evin divarları buz bağlayacaq,
Kədər sellənəcək, qəm göllənəcək.
Pəncərə gözləri nur gözləyəcək.
Fərəhin yadına düşsə belə ev,
Qırılar ayağı qapıdan girməz.

QIZ ATASI SƏMİD

Bu bəla yerdən çıxıb,
Tanrıdanmı yazılıb?
Bu bəxti yumaz yağış,
Sanki daşa qazılıb.

Qızın halı hallanır;
Xəbər suala dönür,
Sual xəbərə dönür.
Halım elə çalxanır,
Ürək xəlbirə dönür.

Yaşı keçib otuzu,
Eşqi vurub başına.

Ər olmasa, kiclikdən
Çətin dönə, daşına.

Hanı elə bal oğlan,
Qatıla od balama?
Yazın yağışı kimi
O yağa od balama?
Zaman nə vaxt çalxanar,
Göydən üç alma düşər?
Dünyada həyat nədir?
Bilir yaşayan cütlər.
Tək qalanda, şir, pələng,
Havalanır cücülər.
Bəlkə, qızım İşıqlı
Ər evində düzələr?
Rayonda gözə gələn,
Muradoğlu İslamdı.
Alimliyi bir yana,
Ləyaqətli oğlandı.
Bəs nə edim, nə edim,
Mən qız evi adından
Oğlana elçi gedim?...

* * *

Teleqram Tükəzban, Zurna Mirələm,
Əziz qonağıdır onun bu axşam.
Süfrədə hər cürə ləziz nemət var,
Xüsusi məqsədlə düzəlib bu şam.

Bir sözü eşitdi, bildi Mirələm,
İkicə saatda biləcək aləm.
Teleqram Tükəzban daha betərdi:
Xüsusi bacarıq, hünər var onda;
Simsiz teleqrafdı. Bildiyi sirri,
Şəhərdən şəhərə yayar bir anda.
Yeməyin, içməyin şirin yerində,

Səmid bir ah çəkdi, daş əriyərdi.
Elə qəmə batdı, kədərləndi ki,
Ona dərman üçün daş yeriyərdi.

Yel vuran göz kimi közərdi Səmid,
Fikrinin ardını gözlədi Səmid.
Dilləndi aramla - dözmədi Səmid:

- Övlad sarıdandır kədərim mənim,
Qəmlərdi gələnim, gedənim mənim.
Tez dindi Mirələm: - Dərman gərəksə,
Verməyə hazırım, dərman - ürəksə.
Dərhal dindi Səmid: - Yox, yox, Mirələm,
Qızım aşiq olub alim İslama.
Məhəbbət! Bu əziz, böyük neməti,
Təbiət qıymayı hər bir insana.

Çoxuna versə də ağıl, kəramət,
Mində bir adama məhəbbət qıyar.
Kim yanıb gənclikdə eşqin oduna,
O da məhəbbəti anlayar, duyar.

Gah asır özünü, gah zəhər içir,
Hər gün min ağrıdan, əzabdan keçir.
Qıymayın, bu xəbər yayılsın elə,
Yayılsa, düşərik ağıza, dilə.

Elə sızıldadı Səmid, qonaqlar,
Kövrəlib döndülər yaz buluduna.
Dedilər: -
Leylimiz hazırdır, Məcnun tapılsa,...
Çətin bu məhəbbət, eşq unudula.

* * *

Səhəri, şəhərdə Səmid qızının,
"Böyük məhəbbəti" dillərə düşdü.
Toyda, yasxanada, çayxanalarda,
Gündəlik söhbətlər, mövzu dəyişdi.

Kimisi ürəkdən, kimi rişxəndlə,
İslamı görəndə təbrik elədi.
Kimi qibtə etdi, kimi paxıllıq,
Əsl həqiqəti kimsə bilmədi.

İslam alimsə də fikir vermədi,
Bu sözü, söhbəti bildi zarafat.
Keçdi bir neçə gün, neçə həftələr,
Bu xəbər - "muştuluq" çoxaldı qat-qat.

Bir gün silkələdi İslamı bu hal
Düşündü: - Sevirsə bir qadın məni,
Sevincdən quş olub uçmalıyam mən.
Böyük səadətdir, səadətimdən,
Niyə üz döndərib, qaçmalıyam mən?...

ELÇİLİK

Elçilər getdi, gəldi,
Səmid boşaldı qəmdən,
Evi sevinclə doldu.
Toy çalındı, İslam bəy,
İşıqlı gəlin oldu.
Sağlıq sığmır sağlığa.
İslam fərəh içində,
Gedirdi uşaqlığa.
İnanmırdı, bu gündən
Kişi olur o evdə.
İslam kişi! - deyəcək
Qonşular ona eldə.
Silinmişdi dünyanın,
Dərələri, dağları,
Yollar hamar, düz idi.
Arxasında parlayan
Bir cüt qoşa iz idi.
Elə bilirdi, dillər
Danışanda gül yağır.

Cavanlar şən oynayır

Qocalar ağır-ağır.
Ona baxır həsədlə
Subaylar fağır-fağır.

İŞIQLI GƏLİNOLDU

Elə ki gəlin oldu,
Saf qadınlar, kişilər
Açmadı heç eynini.
Çürük fəlsəfələrlə,
O, yüklədi beynini.

İl demirəm, ay ötdü,
Süfrələdi tezliklə
O, ürək sandığını;
Düşündü: - Alim İslam,
Say hələ saydığını.

Sən başqa cür aləmsən,
Mən başqa cür aləməm.
Sən söz üçün doğuldun,
Sən elm üçün yoğruldu.

Sənin fikrin, düşüncən
Elmdə cığır açmaq!
Elmin qanadlarında
Aya, ulduza uçmaq!
Xoş üzlü, mehribansan.
Sən kişisən, sözüm yox.
Mənə, kişilər gərək.

Doğulmuşam, kef edəm,
Nə qədər ki, cavanam.
Dünya beş gündü, gərək
Kef edib, çox kam alam.
Kef çəkməyən nə bilir,
Bu dünyada kef nədi?
Həya, abır, tərbiyə,
Nuhdan qalıb - köhnədi,

Ha,..ha,..ha,..ha,..

Həyat şahmat, ər fiqur,
Elə oyna, həmişə
Ər yanında mat olsun,
Ha,..ha,..ha,..ha,..

Bu zəmanə, bu quruluş,
Bizdən ötrü qurulmuş.
Çox qeyrətli kişilər,
Namus deyib yorulmuş.
Ha,..ha,..ha,..ha,..

Sevmək, sevlmək azad,
Gündə yüz yol sev, sevil.
Hüququmuz böyükdür,
Dövlətin bu hörməti
Boynumuzda bir yükdür.

Ay qadınlar, qadınlar,
Tələsin, gənclik gedir,
Solur ətir, tərəvət.
Kef eləyin, kef çəkin,
Kim nə deyir, qoy desin.

* * *

İldırım çaxası buludlar kimi,
Bir gün bəy gəlinlə durdu üz-üzə.
Kişi nə deyirdi, gəlin gülürdü,
Elə bil gülürdü gecə gündüzə.

İslam:

- Səni alqışladım eşqinə görə,
Dedilər- Leylimsən, Məcnunun oldum.
Verdim ürəyimi, oxudun, yazdın,
Sirr idim, açılıb məlumun oldum.
Eşqinə məhəbbət, hörmət bəslədim,

Adımdan ucada tutdum adını,
Dedim: - Eşqim ilə ucalsın göyə,
Bu doğma yurdumun bircə qadını.

İşıqlı:

- Söylə, sevgi nədir, məhəbbət nədir?
Heç kimi sevməmiş ürəyim mənim.
Mən uşaq deyiləm, odla oynayam,
Od, ocaq olmayıb gərəyim mənim.

Çörəkdən, havadan və sudan qabaq,
Gecə də, gündüz də zövq istəyirəm.
Yer olum, günəş ol, sən məni yandır.
Şəhvət istəyirəm, şövq istəyirəm.

Alimlik şöhrətdi səndən ötəri,
Mənim həyatıma bunun nə dəxli?
Çənəni boş qoyub, söz üyütməyin
Əzab-əziyyətdi ilki, axırı.

Sən də alimsənsə əgər doğrudan,
Niyə heykəlini qoymurlar sənini?!
Alverçi Səlimcə, Minacan yoxsan,
Başına and içmir qohumlar sənini!

* * *

Eh,... İslam alışıb yandı odlara,
Yanan ürəyində arzu mələdi.
Yuxu qaçan oldu, İslam da qovan,
O, şirin yuxunu arzu elədi.

BİR GÜN

İslam evindədi, qarsır üzünü,
Evdə yad nəfəsin qalan bürküsü.
Ona elə gəlir, baxıb lağ edir,
Bu lal divarların çopur hörgüsü.

Qaşları alnında bağlayır düyün.
İslam dilə gəlir. - İşıqlı xanım,

Evdə yad nəfəsi, yad qoxusu var,
Danış, evimizdə kim olub bu gün?

Qadın fikirləşir: - Dustaq Məmmədin,
Yanıma gəlməyin kim dedi buna?
Qoynumda üç saat yazıq Məmmədin,
Danışıb-gülməyin kim dedi buna?

Blokdu, kim bilir kim kimə gedir,
Bəlkə qonşulardan məni güdən var?
Yəqin sevgilimi görüb, xəbərə,
Onun iş yerinə qaçıb gedən var?!
Ovçarka deyil ki, kişi iy bilə?

- Qonşumuz Səkinə gəlmişdi bizə.
- Yox, yalan deyirsən, yalan deyirsən!
Karam, eşitmirəm,
Koram, görmürəm!
Hər olub keçəni duyub bilirəm.
Mənim duyduğumu göz görə bilməz,
Gözlərim aciz!
Duyğum eşidəni qulaq eşitməz,
Qulağım aciz!

Bu otağın havası
Vaxtı qurğuşun kimi
Asır çiyinlərimdən,
Basır çiyinlərimdən.

Bu otağın, bu evin
Xəyanət buludundan
Divarları nəm çəkib.
Süfrəmizin üstünə
Duza, suya qəm çöküb.
Batan günəş-lampanın
Öləziyib işığı.
Xəyanət əjdahası
Çəkir, özünə çəkir

Üçcə yaşlı uşağı.

Bu otaqda qışdı, qış,
Tavanı buz bağlayıb.
Ağlamaqdan, gözləri –
Pəncərə buz bağlayıb.

Bu otağın havası;
Bədənimə daraşan
Qarışqadır elə bil.
Dumanlı, çiskinlidir –
Qarğışdadır elə bil.

Bu otağı açmaram,
Şəhər zəhərlənməsin.
Bu otağın gecəsi
Görüm, səhərlənməsin...

İşıqlı sızladı hər gün qonşuda;
Dedi ki, bədbəxtəm, ərim dəlidir.
Qısqanır o məni daşa, divara,
Danışır tavanla o, gülməlidir.

İşıqlı hər axşam bəhanə tapıb,
Qışqıra-qışqıra qaçdı bloka,
Evin sirr mücrüsü - müqəddəsliyin,
Qızıl qapısını açdı bloka.

Qonşular sızladı, yandı halına,
Baş tutdu hiyləsi. İslam məhlədə,
Tanındı dəli tək. İllər keçsə də,
Qaçırlar uşaqlar ondan hələ də.

* * *

Bir axşam ər evə bir-az tez gəldi,
Evində oynaşla durdu üz-üzə.
Nə danışa bildi, nə dinə bildi,
Dəhşətdən qurudu damarında qan.

Bu ona ağladı, o buna güldü,
Sandı yer də qaçır ayağı altdan,
Göy uçdu, ulduzlar yerə töküldü.

Fırlandı başına evi Yer kimi,
Gözləri çıxmışdı hədəqəsindən.
Deyirəm, bəlkə də elə həmin gün,
Şəvə saçlarına düşmüşdü ilk dən.

Üşüdü, sızladı sümükləri də,
Canında dəhşətli zəlzələ qopdu.
Sandı ki, köksündə vuran ürək yox,
Divara toxunub qayıdan topdu.

Qəzəbdən qıvrılan ilana döndü,
Qovruldu tavada şabalıd kimi.
Yanıb diri-diri külə döndü o,
Sovruldu havaya tökülən külü.

Səmada ulduzlar diksinib əsdi,
Onun ürəyinin zəlzələsindən.
Uçdu cavan ömrü sal qaya kimi,
Yandı, işıqlının zümzüməsindən.

İslam qələm tutan o əllərini,
Bulaya bilərmə insan qanına?
Sığsa, sığmasa da haqqı qanuna?
Düşündü: - Alçaqlıq bunda adətdir,
Ölüm alçaq üçün bir səadətdir.
Mən bu səadəti ona qıymaram...
Dedi yana-yana: - İşıqlı xanım,
Ömrümü sənə qıydım.
Ayaq qoyduğun yerə,
Tacli başımı qoydum.
Mən səni, evimizdə
Qalxan bilib qorxuya,
Canı atdım yuxuya.
Hər ağrıya çırpılıb,
Pul qazandım, çağladı

Alın tərım qanında.
Gözlərimin işığı,
Məni yazdı alnında.
Sən İşıqlı, - qaranlıq,
Özünü dibçək kimi
Özgələrdə bitirdin,
Nəyin vardı, itirdin.
Dəniz tufanına dözə bilərəm,
Ürək tufanına dözmək çətindi.
Dənizə nə var ki, sahili daşdı.
Ürək ki daş deyil, ürək ətdəndi.
Deyib, bu sözləri, getdi, dönmədi,
İnad zirvəsindən bir sim enmədi.
- Ata, getmə! - deyib çığırırdı uşaqlar,
Səsləri yetincə çağırırdı uşaqlar.
Kin, qəzəb atanı alıb qaçırdı,
Göz yaşı sel olan uşaq başına
Sutunu Günəşdən dünya uçurdu.
Pozuldu bir evin ata sevinci,
Araya ayrılıq notları düşdü.
Qovuşan çayların yolu dəyişdi.

QALIB İŞIQLI

- Quruldu məhkəmə - mizan, tərəzi,
Düşdü ürəyimə qanun qorxusu.
Elə bil yanırdı kefli günlərim,
Gəlirdi burnuma yanıq qoxusu.

Doğrudan oyunmuş, eh, bu "kişilər",
Gözvurdum, oynadı hakim yerindən.
Qadın düşgünüdür "kişinin" çoxu,
Alaram əlimə, cəllad olsa, mən.

Keçdi tərəfimə hakim Muradov,
Ağlıma nə gəldi, dedim, danışdım.

Guya ki, ismətli bir qadınam mən,
Ərin "böhtanından yandım, alışdım".

Ərimə yazığım gəldi, yazığı
Ağzını açmağa qoymadı hakim.
O, çıxdı özündən, üsyan elədi,
- Böhtançısan - deyib, qovladı hakim.

Açıldı meydanım, dağıldı qorxum,
Heç kimi, heç nəyi saymadım daha.
Gəzdim "Volqa"larda, "Jiqulilərdə,
Güldüm ərim çəkən fəryada, aha.
Dedim ki: - Ay yazıq, get, kitab oxu,
Sən məni oxuyub, yaza bilmərsən.
Get, get, müqəddəslik hayına çatsın,
Uşaqsan, dünyada aza bilərsən.

** *

Elə bil sahilsiz bir ümman idim,
Ərim sularıma düşən çöp kimi,
Atılıb-düşürdü, çıxma bilmirdi.
Vururdu başına qəzəbi, kini,
Sonra dəli kimi baxıb gülürdü...

Getdim şikayətə prokurorluğa;
Prokuror görən tək mənə bənd oldu.
Ərimi saxladı qapı dalında,
Otaqda bircə mən, birdə o, qaldı...
Mən hara gedirdim, harda olurdum,
Bütün "döyüslərdən" qalib çıxırdım.
Ərim - Qanun! - deyib, haray çəkirdi,
Mən onu "qanunla" əzib, sıxırdım.

** *

Ey qadınlar, qadınlar, Kimik?!
Özümüzdən xəbərsizik biz.
Ən müşgül işlərə açardı qadın!
Bəs niyə bu qədər küt, fərsizik biz?

Əngəl olmasaydı əgər kişilər,
Ay nədi, ulduza uçardı qadın!

Mən kimi istəsəm edərəm sürgün,
Hökm edə bilirəm, Ali Komandan,
Önümdə farağat dayansın hər gün.

Brejnev bircə an düşsə əlimə,
Onu əsgı edib, qanun silərdim.
Kəsərdim başını alim ərimin,
Əsgı Brejnevlə qanın silərdim.

Bütün inadları - sərt zəncirləri,
Qırıb dağıdıram bircə baxışla.
Elə şumlayaram, ər kişiləri,
Belə şumlanmayıb torpaq da xışla.

* * *

Pislədim ərimi uşaqlarıma,
Günahı məndə yox, onda görsünlər.
Öyrətdim, nə versəm, ac canavar tək,
Yesinlər, sonra da - Sağ ol! - desinlər.

Aliment, qonorar aldığım günlər
Şaqraq, qəhqəhələr selləndi evdə.
Səsdən çilçıraq da selləndi evdə.
Sərxoş qadınlarla sərxoş kişilər,
Necə acgözdülər, görməmişdilər?!
Açılır gül kimi cənnət sinələr,
Az qalır, ulduzlar enib, sinələr.

Coşur ehtiraslar, qaynayır hisslər,
Hamı sarmaşıqdı, sarılmaq istər!
Şampan şüşələri fantan fişqırır,
Yanaşı otaqda - zindanxanada,
Diksinən uşaqlar qorxub qışqırır.

ƏZABLAR PƏNCƏSİNDƏ

Günlər ayı,
Aylar illəri qovdu...
Çırtladım, ağ tum kimi
Qabıqladı illərim,
Məni yaman günlərlə,
Qabaqladı illərim.
Hanı başdan keçənim,
Yolumda od içənim?
Hanı saçlı cavanlar?
Hanı o daz keçəllər?
Yanımdan kor keçirlər.
Gülürlər halıma, uşaqlarıma,
"Bu filan fahişənin qızı, oğludur" –
deyib, tanıdırlar uşaqlarımı.
Qara torpaq kimi vicdan cücərdi,
Artır göbələk tək əzablar bir-bir.
Almanı, heyvanı yeyən qurd kimi,
Əzablar içimi yeyib çürüdür;
Dirilir, çoxalır, sanki kürüdür.
Hərdən yada düşür İvan, Ayrapet,
Məktəbli Domniçev, dustaq Murad da.
Bədənim dəhşətdən alışır yenə.
Tüküm biz-biz olur, elə bilirəm,
Bir milyon qarışqa daraşib mənə.
Ölmək istəyirəm, ölüm də gəlmir.
Özümə qıymağa əlim də gəlmir.
Günəşin odunda üşüyür əlim,
Məni qızdıracaq bir isti yoxdur.
Mənə nə oldusa, mən özüm etdim,
Mənimlə Allahın bir qəsdı yoxdur.

Yazıb saxlamışam sol döşüm altda,
"Kim məni öldürsə, kim mənə qıysa
Cani tanımayın onu həyatda".

İndi anlayıram, indi duyuram,
Qadın azadlığı belə deyilmiş,

Anlaya bilmədim mən bu hikməti,
Bir vaxt nadanlıqdan, indi duyaraq
Sevdim, alqışladım bu hökuməti.
Azadlıq, harınlıq deyilmiş ey, vah...
Əzablar əlində çürüyürəm mən,
Ömrü yaşamıram, sürüyürəm mən.

ƏRİMƏ MƏKTUB

Alçaqlığın zirvəsiyəm,
zil səsiyəm,
Hey soluram əməlimdən.
Yada düşür o illərim,
Mən uçuram təməlimdən.
De, hardasan, - ər - dediyim,
Yıxılıram, tut əlimdən.
Yox, toxunma, əllərinde
Əllərimin çirki qalar.
Yaxın gəlmə, nəfəsinə
Mən alçağın, mən murdarın
Pis nəfəsi ləkə salar.

Sən zirvəsən, mən ətəyəm,
Nə daşın var, tök başıma.
Bulud-bulud - ölüm yüklü,
Qəzəbini çək başıma.
Çax evimdə-eşiyimdə,
Vursun məni ildırımın.
Mən atılım, parçalanım,
Ömrün, günün gətirdiyi,
Bu uçurumun, sıldırımın
Göz qaralan zirvəsindən.

Bir zaman deyərdin, yaxşı deyərdin:
"Vicdan zəlzələsi olmalıdır ki,
Oyanıb özünü görə biləsən.
Həyatda tanıyıb özünü bir gün,
Sən özün-özünə gülə biləsən".

Vicdan zəlzələsi işini gördü,
Bir də məktubların, - o ağrıların
Oyatdı yuxudan azadlığımı,
Göstərdi o, mənə yol azdığımı.

ƏRİMİN BİRİNCİ MƏKTUBU

Bu ürəyim tez açıldı:
Alqışladı gəlişini.
Döndü yaşıl göy çəmənə
Çiçək bilib gülüşünü.
Ürəyimdə taxta çıxıb,
Hökm verib fərman yazdın.
Ürəyimdə baş qaldıran
Arzulara məzar qazdın.
Nağıldakı qızıl balıq,
Qoca oldum səndən ötrü
Bəyənmədim, - sən sevmədin
Hansı rəngi, hansı ətri.
Gümüş xəncər - namərdliyin
Uf,...f... saplandı kürəyimdən;
Qopdu, qalxdı ürəyimin
Bir Şamaxı zəlzələsi,
Qaçıb çıxdın ürəyimdən.
İndi yetim cücə kimi
Üşüyürsən ürəyimsiz.
Düşüb ömrün yoxuşuna,
Töşüyürsən, ürəyimsiz.
Bir barama qurdu kimi
Yeyib yarpaq ürəyimi,
Sən özünə tor hörmüsən...
Heç kim, heç kim görməsin, yox,
O günü ki, sən görürsən.

İşıqlı

Həyat palaz kimi çırpısa da məni,
O qədər çirkliyəm, təmizlənmərəm.
Bu dünyaya, bu həyata,
Yüz yol gəlib-gətsəm, təzələnmərəm.
Sızlayır sinəmdə, mənə zülm edir
Yalvarıram sussun, susmur ürəyim.
Zəhərlənən ömrüm, pis əməlləri
Yalvarıram qussun, qusmur neyləyim?
Allah da nə yaman amansız imiş,
Məndən qisas alır, intiqam alır.
Güzgüyə baxıram, gör nə gündəyəm,
Yanağım, gözlərim hər gün sozalır.
Deyərdim - əməlim pisdise əgər,
Qaytarsın Allahım məni pis yoldan.
Qaytarmır! - deməli, xeyirxaham mən.
Hər kəsi qəflətdən odur oyadan.
Çürük fəlsəfələr məni kor etdi,
Fitnələr, kələklər eldə kar etdi.
Bu kora, bu kara yol, iz neyləsin?
Ər, oğul, qız məni necə söyməsin?

ƏRİMİN İKİNCİ MƏKTUBU

Mən səni, ölməz eşqin,
Sən, məni nadanlığın
Zirvəsinə çəkirdin.
Mən göylərə ucaldım,
Sən, bu gözəl həyatın
Zülmət dibinə çökdün.
Mən ki, səni ucaltmaq,
İlk ömrünü uzatmaq,
Leylim etmək istədim,
Sən isə xırdalandın.
Bit vurmuş unlar kimi
Yoğrulmadın.
Çılpaq yalanlar kimi
Doğrulmadın.
Səni Allah etmək,
Arxanca sürünmək,
Həsərinə bürünmək,
Hara getsən,
Dalınca getmək istədim...
Sən xırdalandın:
Su kimi, civə kimi
Əldə durmadın.
Sürüşdün sabün kimi,
Partladın köpük kimi,
Çürüdün kötük kimi.
Allah etmək istədim;
O qədər xırdalandın:
Sən o qədər kiçildin,
Xəlbir nədir, cunadan,
Ələkdən də keçərdin.
Gözlə, yığım fikrimi,
Səhv etmişəm;
Süzülən mikrob kimi,

Sudakı amyob kimi
O qədər xırdalandın,
Milyon kərə böyüdən
Mikroskopla baxıram,
Görmürəm səni.
Mən bu həyat eşqinə
Yerdə alovlanarkən,
Sən bulanlıq sel olub, -
Eldə üstümə axdın.
Ürəyimə, hər yerdə
Zəfər bayrağı taxdın.
Biz uca zirvədəyik;
Sən böyük alçaqlığın,
Mən böyük ucalığın.
Daha dilbər, mələk yox,
Külqabısan, külqabı.
Papiros fisqıranlar,
Sənə tökür külünü.
Kim götürər, söylə, kim
Bu həyatın, dərilib
Ayaqların altında
Tapdaq olan gülünü?
Yaşa eşqi sönmüş gecələrini,
Günəşi sönmüş gündüzlərini.
Mən sənə çox dedim: -
Böyük Yaradan,
Görür, göydən baxır, sən inanmadın.
İndi səni yaxalayıb
Həyatın dəvə kini.
Həyat səni gövşəyir
Dəvə kimi.

ƏRİMİN OĞLUMUZA MƏKTUBU

Oğlum! İki gözüm, ömrümün ucu!
Analıq haqqında gizləndi anan,
Namusdan, ismətdən danışdı, ancaq,
Xəlvəti yerlərdə gözləndi anan.
Səni qurtarmaqçün namərd əlindən, -

Ağzı qan qoxulu bu dərd əlindən,
İsided bilmədim "soyuq qanunu"
Qanunlar "qanunla" içdi qanımı.
Odlu duyğularım məni dağladı,
Gözlərim güldü ki, düşmən gülməsin.
Fəqət, bu sinəmdə ürək ağladı,
Şişirdi könlümü anlamaq dərdi.
Öldürə bilmədim anan namərdi.
Oyuncaq görürəm, qəlbim uçunur,
Sən yadıma düşürsən.
Bir uşaq görürəm, könlüm açılır,
Sən yadıma düşürsən.
Görsəm uşaq paltarı,
Tez almaq istəyirəm:
Yada düşür ayrılıq,
Sınırqolum, qanadım,
İçimdən hirslənirəm.
Dükançıdan, dükandan,
Özümdən də küsürəm.
Elə yer axtarıram,
Məni görən olmasın,
Görüb, gülən olmasın...

İSLAMİN YUXUSU

Yatmışdı. Yuxuda gördü ki, İslam,
Ev yanıb, uşaqlar boz külə dönüb.
Hövlək oyanıb durdu yuxudan,
Gördü ki, hər yanda işıqlar sönüb.
Şəhər şirin-şirin yuxulayırdı,
Küçələr ağrıdan zoqquldayırdı.
Uzandı ki, yatsın.
Gah sağa dönüb,
Gah sola çevrilib zıqqıldayırdı.
Canından bir soyuq üşütmə keçdi,
Ürəyi qəfildən sıxıldı nartək.
İslamı bu halda görən qorxardı,
Sifəti ağarıb olmuşdu qar tək.

İlan vuran yatdı, İslam yatmadı,
Söz-sözü qovurdu, fikir-fikiri.
Sanırdı başına dəyir gürz kimi,
Divar saatının işlək kəfkiri.

* * *

Səhərin gözləri kirpik döyürdü,
İslam yuxusundan durub geyindi.
Uzun pillələri bir anda endi...
Sandı ki, hər ağac təzə gəlindi,
Gülür qucağında budaq-uşaqlar.
İslam bir budağa sığal da çəkdi,
Qəlbinə həm ağrı, həm sevinc çökdü.
Beləcə, bilmədi vaxt necə ötdü,
Uzanan bu yollar bir anda bitdi.
Zəngin düyməsini basdı nə zaman,
Dəcəl körpəsini qoynunda gördü.
Yaladı duz kimi, basdı bağına,
Sən demə, balaca - sonbeşik oğlu,
Artıb hərarəti - soyuqlayıbdır,
Duyub ata qəlbi - uzaq da olsa,
Odur ki, sübhəcən sayıqlayıbdır.
Nə böyük bayrammış atalı hər gün,
Uşaqlar bu sirri indi bildilər.
Otaq istilənib, çörək dadlanıb,
Elə bil krandan su yox, bal axır...

İŞIQLI

Yıxılıb ərimin ayaqlarına,
Dedim: - Günahkaram, bağısla məni.
Döy məni, söy məni. Buna haqqın var,
Demirəm, əzizlə, alqışla məni.

Oğru tanıtmışam oğru mən, səni,
Qanım halalındı doğrasan məni.
Yalanam, kül elə doğru sən, məni.

Sürtdüm dodağımı dodaqlarına,
O, bir heykəl kimi susdu, dayandı,
Dindi, elə bildim evimdə o, yox,
Bir qaya astadan dindi, oyandı.

İSLAM

Yalvarıb,
Sürtünmə ayaqlarıma,
Bircə sənlik ovcumda
Hey səni gəzdirmişəm.
Səni Aya tanıdım,
Ulduza göstərmişəm.
Sən elə bəxtiyardın,
Cəhənnəmin özünə
Cənnət kimi baxardın.
Günah özündə oldu;
Yana baxıb, yığıldın.
O gün sinəm yarıldı,
Atdı səni ürək də.
Unutmadı o kini.
Zəlzələdən ayrılıb
bağlanan torpaq kimi,
Yarılmadı o, bir də,
Sən sinəmə girəsən,
Ürəyimə gələsən.
Təkcə çörək demirəm,
Su da haramdı sənə,
Niyə hava udursan?
Niyə Günəş dadırsan?
O da haramdı sənə,
Bu da haramdı sənə.
Daha pis gün olmaz ki,
Bundan oyana:
Ərə qadın deyilsən,
Övlada ana.

Ataya qız deyilsən,

Qardaşa bacı.
Neyləyirsən belə acı,
Ömrü, günü?!
Niyə ulduz dadırsan,
Niyə Günəş dadırsan
O da haramdı sənə,
Bu da haramdı sənə.

İŞIQLI

Zəlzələ qopmuşdu sanki canımda.
Titreyib əsirdi vücudum mənim.
Elə düşünürdüm mənsiz tərənir,
Qıçım bir yanımda, qol bir yanımda.
Otağa lal sükut çökdü arada,
Hər şeydən xəbərsiz körpə uşaqlar,
Danışıb gülürdü hey yan otaqda...
Tufandan sonrakı ağaclar kimi
Daha titrəmirdi əlim, ayağım.
Toxundu çiynimə onun əlləri,
Mən elə bildim ki, yandı çırağım.
Oturdu. Başımı qoydum dizinə,
Baxa bilməyirdim ancaq üzünə.
O da çırpınırdı əzab əlində,
Səssiz ağlayırdı sözü dilində.
O, ah çəkdi dərinədən,
Oxudum gözlərindən:
Gözlər mənə ox kimi,
Güllə kimi dəyirdi.
Gözlər mənə deyirdi:
- Təbəssüm-təbəssüm paylandın,

Gülüş-gülüş çiləndin
Yad üzlərə.
Doğma izləri qatdın
Yadizlərə...
Beləcə qurtardın,
Beləcə qaytardın
səadəti qapından...
Düşün,
Axtar
Ötən günün bucağını.
Sal yadına yadlara
Cənnət olan qucağını.
Axtar ömrün küncünü,
Gün cibini.
Gör kim qalıb yadında...
Getdiyin o yolları
niyə danırsan indi?
İtələmə heç kimə,
Can qurtarmaq istəmə,
Qazandığın pis günlər-
Bu cəhənnəm sənindi.

Nə söy Allahını, nə qına bəxti,
Nə də ki, yetənin dalıyca söz de.
Bu acı günləri, acı həyatı
Özün qazanmısan, öz barındı, ye.
Hər gün ayağına düşən Günəşin
Qədrini bilmədin, Günəş də döndü,
Qaraldın ocaqda sönən köz kimi.
Üzdü əllərini səadətindən
Coşan ürəyimin qəzəbi, kini.

Eh, suda boğulan adamlar kimi
Ayağın boşluqda, əlin göydədir.
Bir saman çöpü də keçmir əlinə,
Bu da xəyanətin sonu! - Gör nədir!
Səndən ürəyimdə qalan yaraya
Yaddaşım duz səpib, elə göynədir,

Elə yaş tökürəm, - mənim yanımda
Qara bulud nədir, dolan göy nədir?!

İŞIQLI

İçməmiş sərxoşam, başım gicəlik,
Keçmişim dərd olub mənə güc gəlir.
Zaman dəli seldi, mən qumlu sahil,
Məni sökə-sökə axır ömrümdən.
Vaxtım əməlimdən ləzzət alır ki,
Mənə gülə-gülə baxır ömrümdən.
Ulduzlar qınayır, qəh-qəhəsindən,
Səs düşür beynimə, qulağım batır.
Günəşi əks edən Ay mənə gülür,
Ah, nələr çəkirəm? Bunu kim bilir?
Elə bil baxışlar qaratıkdı,
Sancılır canıma yolda, küçədə.
Qaynadır içimdə məni əzablar,
Sanki cəhənnəmdi gündüz, gecə də.
Arabir Ay Yerdən inciyir-küsür,
Elə bil məndən də kəsib bu dünya.
Ayağım altından Yer qaçır, yıxır,
Mehri, salamı da kəsib bu dünya.
Günəşin işığı azalıb nədir?
Gündüz də qaranlıq görünür mənə.
Qaçmağa halım yox, susuz səhrada
Əzab ilan kimi sürünür mənə.

ƏRİMİN ÜÇÜNCÜ MƏKTUBU

Bir vaxt haray cəkdim, nalə qopartdım.
Yatmış hisslərini oyatmaq üçün
Sinəmdən sinənə mən söz-qor atdım.
Üzünün nə qədər tərsini gördüm,
Gəmi kədərini, qayıq kinini,
Dəniz ürəyimin dibinə gömdüm.
Geri çəkilmədim, geri dönmədim.
Göz yaşım sinəmə, yağdı, töküldü,
Yağa su damar kimi.
Mərhəmət fısqırdım, haray çağladım,
Kəsilmiş damar kimi.
Pas atmış qılınca, sınıq nizəyəm,
Korşalan bıçağam, gəzmə sən məni.
Bir də məzarlıqda görərsən məni,
Məndən qabaq gedib gözləsən məni.

ƏRİMİN SON MƏKTUBU

Namərdliyin;
Uşaqların fərəhini
Yeyib yatan çaqqaldı.
Böyümədi uşaqlar,
Nə olsun ki, sağ qaldı?
Böyüdü, hər birində
Bir az hünər, cəsərət,
Bir az sevgi çatmadı.
Yetimlik zərbəsindən
Beyni, ruhu çatladı.
Sevindilər, yarımçıq
Gözlər gördü, yarımçıq.
Ürək güldü, yarımçıq.
Gecə gəldi, yarımçıq.
Doğma gördü, yarımçıq.
Qonşu baxdı, yarımçıq.

Hər oğula, hər qıza
Sevgi axdı, yarımçıq.
Dinən dili yarımçıq.
Verən əli yarımçıq,
Alan əli yarımçıq.
Böyüdülər yarımçıq.
Ömür yolu həmişə
Oldu kəsəkli, palçıq.
Fikirləri yarımçıq,
Ağlı, beyni yarımçıq.
Alt paltarı yoxdu, yox,
Ust paltarı yarımçıq.
Atasız uşaqların
Ruhunda ata qutu,
Səsində kişi səsi,
Bir az ata qeyrəti,
Bir az ata heyrəti,
Bir ata cəsarəti
Çatmayır, çata bilmir.
Atasız körpələrin,
Elə bil ki, Günəşi var,
Ayı yoxdu dünyada.
Bilən yoxdu, sevinc az,
Dərdi çoxdu dünyada.
Bələdir, faciədir
Bu ellərin, bəşərin
Vətəndaşı yarımçıq.
Vətən adlı bu evin
Vətən daşı yarımçıq.
Düşündükcə, beyində,
Ürəkdə çatlar artır.
Vicdan qoyub topuna,
Məni, bu Yerdən atır.

Namərdliyin;
Əbədi qış gətirdi,
Üşü indi qışında.
Həyatın sual dolu
Bataqlıqdı qarşında.
Bir zaman sən gülürdün,
İndi sənə gülürlər.
İndi səni zibil nə,
Zibilxana bilirlər.
Namərdliyin - cəhənnəm,
Yer cəhənnəm tiyanı;
Yan içində, ay diri!
Sən də ölünün biri!

İŞIQLININ HARAYI

Ailənin zəhəri baldan şirindi,
Gec bildim, anladım bu həqiqəti.
Səhvimin oduna yandım, kül oldum,
Külümdü danışan! Deyirəm qəti:
Qadınlar, qoruyun evi, ailəni,
Sadəlik, adilik məhəbbətədi bu.
Atalı, analı böyüsün körpə,
Ailəyə, vətənə mərhəmətdi bu.
Ailə - tikilən bir evdi, gərək
Bir daşın bəy qoya, bar daşın gəlin.
Tikilməz, yüz il də keçsə ömürdən,
Görməsə sehrini daşlar bir əlin.
Ailə fidandı, açıla bilməz,
Dəysə yad nəfəsi, o, solacaqdır.
Ailənin sirrini bilsə ana da,
Ailəyə sönməyən od salacaqdır.

İki nəfərlikdi ailə sevgisi,
Üçüncü görünsə, dağılacaqdır.
Qoru üçüncüdən evini, qadın,
Qorusan, səadət doğulacaqdır.
Qorusan, balalar çiçəkləyəcək.
Göyərçin balalar, bülbül balalar
Səadət adında çiçək yeyəcək.
Ev gülər, isinər ər nəfəsindən,
Ən aciz kişi də Günəşdir evdə.
Məhəbbət, etibar hansı evdədir,
O ev dünya kimi genişdir eldə.
Hər qəmə, kədərə sevgi qatın ki,
Məhəbbət qoxusun evin havası.
Eşq dolu, nur dolu yaz yağışıdı,
Ailədə bəy ilə gəlin davası.
Bir körpə uşaqdı kişi ürəyi,
Onu əzizləyin, eşqə bələyin.
Yaşayın sevginin böyüklüyündə,
Evi körpələrə cənnət eləyin.
Qoruyun körpəni! Ana köksünü,
Yetimlik divinə qalxan eləyin.
Heç nədən qorxmayın!
Təkcə bu dərddən
Ana ürəyini qorxan eləyin.
Dünyanın nə qızı, nə də oğulu,
Eldə mənim kimi gec oyanmasın.
Dərs alın dərsimdən, həyatda bir də
Mən yanan odlara kimsə yanmasın.
Gecələr nə qədər uzun olsa da,
Axırda səhərə dirənir zülmət.
Günəş doğulacaq, qara buludla
Nə qədər kölgələ, nə qədər gizlət.

EPILOQ

Əli çənəsində, gözü yollarda,
Pəncərə önündə qadın ağlayır...
O, elə ağlayır, elə hönkürür,
Göz yaşı torpağı, daşı dağlayır.

Günahı böyükdür, günahlarını,
Yumaz, yer kürəsi olsa da dəniz.
Bir zaman saymayıb oynatdığı ər,
İndi ondan ötrü canından əziz...

Gecdi, döy başına, ağla, nə xeyri?
Səadət getdimi, qayıtmaz geri!!!

SON

1981-1982-2008

"Qurani-Kərim"dən

Ey insanlar, Sizi və Sizdən öncəkiləri yaratmış Rəbbinizə ibadət eləyin, qoruyun özünüzü Allahın əzabından. (Bəqara surəsi, ayə 20-dən)

Qadınlardan üstün bilinmiş kişilər. Kimi kimdən üstün tutmağı Allah yaxşı bilir və çünki qadın üçün öz malından xərcləyir kişi. Ürəkdən itaətkar olar yaxşı qadınlar. Allahın qorumağı əmr etdiyini ərləri yanında olmayanda da qoruyar onlar. (Nisə surəsi, ayə 34-dən)

Bir kimsəyə qiyməyin. Yer üzündə pozğunluq yaymayın. Adamı kim qətlə yetirsə, sanki bütün insanlığı öldürür o. Kim adamı ölümdən qurtarsa, sanki bütün insanlığa həyat verir. (Məidə surəsi, ayə 32-dən)

Nuhun arvadı ilə Lutun arvadını kafirlərə misal çəkər Allah. Əməlisaleh bəndələrimizlə nikahda ikən ərlərinə xəyanət eləmişdi hər ikisi. Allahın bunlara verdiyi əzabın qarşısını ala bilməmişdi ərləri. "Cəhənnəmə girənlərə qoşulun" deyilmişdi o qadınlara. (Təhrim surəsi, ayə 10-dan)

Atanızın evləndiyi ilə evlənməyin... Əxlaqsızlıqdı, iyrənc bir şeydi, pis bir yoldu bu. (ayə 22). Ananız, qızınız, bacınız, bibiniz, xalanız, qardaşınız qızı, bacınız qızı, Sizi əmizdirmiş süd ananız, süd bacınız, qayınananız, zifafa girdiyiniz qadıncadan olub evinizdə saxladığınız qızlığınız doğma oğlunuzun halalı və iki bacını alıb evlənmək haram buyrulmuş. (Nisə surəsindən)

Sevərək yaşayanlar
Bu dünyanın gülüdür.
Sönsələr də, həyatın
Qor saxlayan külüdür.

Qaranlığa düşdünmü,
Al yanına aşıqi.

Sevənlər di taleyin
Məhəbbəti, işığı.

Sevəni görməyən
Ürəyi, gözü kordu.
Əl-ayağa dolaşan
Daş, kəsək, qara koldu.

Sevən insan, öluncə
Yaşayır gülə-gülə.
Sevməyən quru candı,
Yaşayır ölə-ölə.

Hamilədir bu dünya
Yaxşıya da, pisə də.
Ocaq yanır, yol açır
İstiyə də, hisə də.

Sev, eşq ilə qanadlan,
Bu Yer, göy sənin olsun.
Sev, sevənlər çoxalsın,
Dünya eşq ilə dolsun.

23.09.08

İskəndər Etibar

GƏNC AİLƏ ÜÇÜN YADDAŞ

Yığılmağa verilib: 05.12.2008

Çapa imzalanıb: 09.01.2009

Ş.ç.v. 3,5, tiraj 2000

“MBM” mətbəəsinə çap olunub

Bu kitabın hazırlanmasında çox əziyyət çəkən operator Elnarə Səmədovaya minnətdaram.

Müəllif

1937-ci il fevralın 15-də Şamaxıda dünya ilə salamlaşan şair İskəndər Etibarın böyük məhəbbət və həvəslə, daxili ehtirasla yazdığı "Gənc ailə üçün yaddaş" kitabı günümüzün vacib probleminə həsr olunub. Bu gün də, gələcəkdə də gənc ailənin stolüstü kitabı olacaq bu ibrət dərsi bütün zamanlar üçün vacibdir.

Kitab, atalar sözləri, el misalları və müəllifi əhatə edən mühitdə, həyatında baş verənlərlə şairanə bir qələmlə süslənmişdir. Ona görə də onu həvəslə oxuyursan və oxuduqca maraq səni oxudur. Əminik ki, bu kitab gənc ailələrə sevinc, fərəh, əxlaq bəxş edəcək. Ailələr möhkəm təməl üzərində qurulacaq.